

Økonomiske analyser

Nr. 7 — 1985

**Konjunkturtendensene
i utlandet**

**Gifte kvinner — skatt og
tilbud av arbeid**

**Familiebeskatning —
skattekommisjonens forslag**

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 41 38 20

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk Sentralbyrå og kommer normalt med 10 nummer i året. Publikasjonen vil blant annet inneholde oversikter over konjunkturtendensene og aktuelle konjunkturtaali for norsk og internasjonal økonomi. Kvartalsvise og årlige nasjonalregnskapstall vil bli publisert og kommentert etter hvert som de foreligger. Publikasjonen vil også bringe kortere artikler med samfunnsøkonomisk innhold som tar sikte på å presentere resultater fra den økonomiske forskningsvirksomheten som foregår i Statistisk Sentralbyrå for et bredere publikum.

Statistisk Sentralbyrå ønsker videst mulig spredning av data og analyser som offentliggjøres i Økonomiske analyser. Gjengivelse er tillatt uten restriksjoner. Av hensyn til leserne ber imidlertid Statistisk Sentralbyrå om at kilde blir oppgitt – publikasjonsserie og årgang/nummer – og at forfatterens navn framgår der det er aktuelt. Synspunkter i artikler med navngitt forfatter kan ikke uten videre tas som uttrykk for Statistisk Sentralbyrås oppfatning.

Redaksjon: Olav Bjerkholt, Ådne Cappelen, Per Richard Johansen, Svein Longva, Lorents Lorentsen.

Redaksjonssekretærer: Kirsten Hansen (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau Hansen (konjunkturoversikter mv.).

Statistisk Sentralbyrå

har som oppgave å

- utvikle og holde ved like et standardisert og samordnet system for norsk statistikk,
- utnytte statistikken til analyse av viktige samfunnsproblemer.

Statistisk Sentralbyrå har lange tradisjoner som forskningsinstitusjon, og forsknings- og analysevirksomheten har etter hvert fått et betydelig omfang. Virksomheten omfatter blant annet:

- o Nasjonalregnskap
- o Samfunnsøkonomi, makroøkonomiske modeller, konjunkturanalyse, skatteforskning og økonometriske studier,
- o Befolkningsutvikling, arbeidsmarked og levekår
- o Naturressurser, energi, petroleumsvirksomhet og miljøforhold.

Forsknings- avdelingen

ble opprettet i 1950 og er i dag organisert i fire enheter:

- o Underavdeling for nasjonalregnskap
- o Økonomisk analysegruppe
- o Sosiodemografisk forskningsgruppe
- o Gruppe for ressursregnskap og miljøstatistikk.

Økonomiske analyser

Nr. 7 — 1985

INNHOLD	Side
KONJUNKTURTENDENSENE I UTLANDET	3
Sammendrag	3
Råvareprisene	6
Sverige	7
Storbritannia	10
Forbundsrepublikken Tyskland	12
USA	14
Japan	16
GIFTE KVINNER - SKATT OG TILBUD AV ARBEID	
Av Olav Ljones og Steinar Strøm	19
FAMILIEBESKATNING - SKATTEKOMMISSJONENS FORSLAG	
Av Elizabeth Nygaard	27
NYE FORSKNINGSRAPPORTER	37
TABELL- OG DIAGRAMVEDLEGG	43

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 - Tlf. (02) 41 38 20

KONJUNKURTENDENSENE

Arbeidet med Konjunkturtendensene utføres ved Økonomisk analysegruppe i Statistisk Sentralbyrås Forskningsavdeling. Rapporten i denne utgaven av Økonomiske analyser omhandler konjunkturtendensene i utlandet. Forespørsler om konjunkturutviklingen i utlandet kan rettes til Kjell Wettergreen, og om utviklingen i Norge til Adne Cappelen eller Per Richard Johansen.

Arbeidet med denne rapporten ble avsluttet mandag 9. september.

Oversikt over publiseringstidspunkter

Konjunkturtendensene	Utlandet	Norge
- sist publisert	ØA nr. 7 - 1985 (september)	ØA nr. 6 - 1985 (juli)
- neste publisering	ØA nr. 10 - 1985 (desember)	ØA nr. 8 - 1985 (oktober)

KONJUNKURTENDENSENE I UTLANDET

SAMMENDRAG

Konjunkturoppgangen i industrilandene er fortsatt svak, og utsiktene for denne landgruppen sett under ett synes nå noe dårligere enn tidligere i år, fordi prognosene for de to viktigste enkeltlandene (USA og Japan) er blitt justert nedover i løpet av våren og sommeren. Det er små utsikter til noen vesentlig reduksjon av arbeidsløsheten i løpet det kommende halvannet år. På den annen side er det sannsynlig at prisstigningen fortsatt vil være forholdsvis moderat.

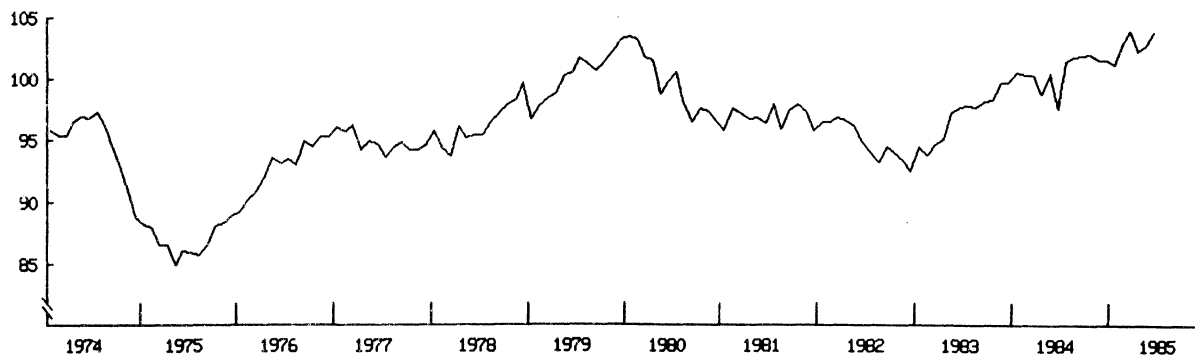
I USA ble konjunkturoppgangen sterkt avdempet fra sommeren 1984, og den relativt lave veksttakten har fortsatt gjennom første halvår i år. Produksjonsveksten for hele første halvår under ett ventes nå bare å komme opp i rundt 1,5 prosent årlig rate, vesentlig lavere enn tidligere antatt. Riktignok ventes veksten å ta seg noe opp i annet halvår, men de fleste prognoser fra

private prognoseinstitutter angir en produksjonsvekst på bare rundt 2 1/2 prosent fra 1984 til 1985. Til sammenligning ble veksten for 1985 anslått til 3 1/4 prosent i OECD's juniprognose. Nedgangen i veksttakten i år henger i første rekke sammen med lavere eksport som følge av tapte markedsandeler og med sterk nedgang i investeringsetterspørselen. Det er ikke ventet at veksttakten vil ta seg vesentlig opp neste år.

Også i Japan er styrken i konjunkturoppgangen sterkt redusert, i første rekke som følge av avdempingen i produksjonsveksten i USA, og også her er prognosene for 1985 justert ned. Det ventes nå en produksjonsøking på bare 3-4 prosent, altså betydelig lavere enn OECD's juniprognose på 5 1/4 prosent.

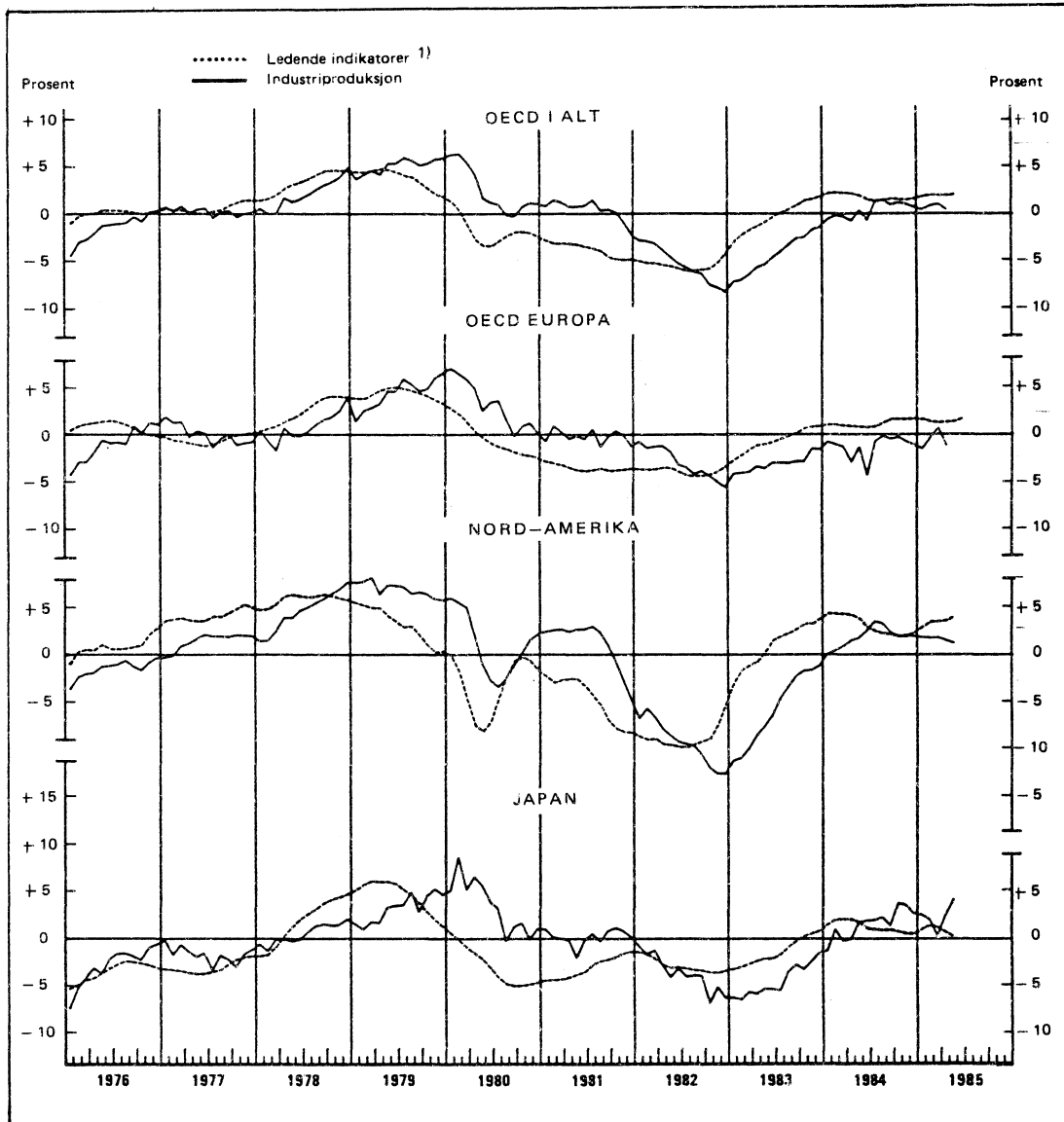
Etter et bunnpunkt ved årsskiftet 1982/83 tok en uvanlig svak konjunkturoppgang til i Vest-Europa. Gjennom 1984 var oppgangen - i hvert fall for industriproduksjonen - så

Industriproduksjonen i Vest-Europa. 1)
Sesongkorrigert. 1980=100.

1) Kilde: OECD Main Economic Indicators.

LEDENDE INDIKATORER OG INDUSTRIPRODUKSJON I OECD-OMRÅDET (Prosentvis avvik fra trend)

1) En økonomisk indikator som er ledende i forhold til industriproduksjonen er en indikator som med større eller mindre regelmessighet passerer konjunkturtopper og konjunkturbunner tidligere enn industriproduksjonen. Den stiplede linjen i figuren representerer gjennomsnittlig avvik fra trend for et utvalg av ledende indikatorer.

Kilde: OECD Main Economic Indicators, august 1985.

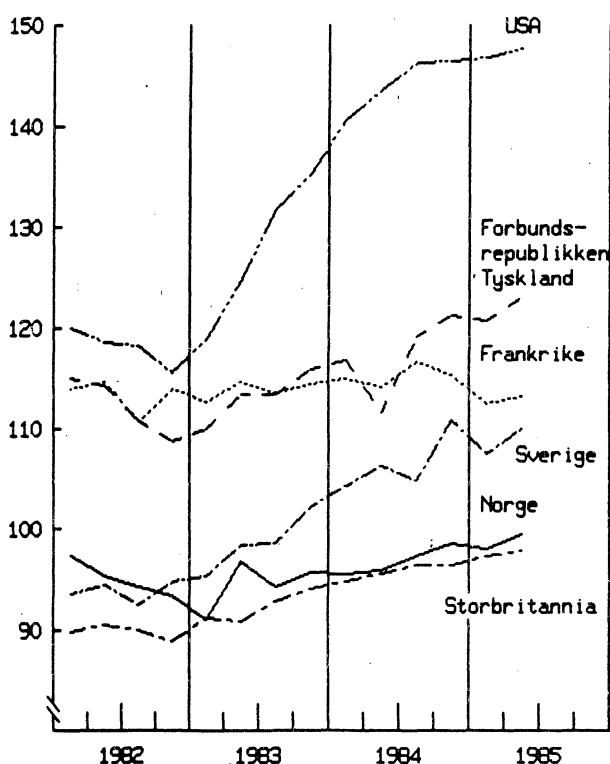
svak at det er tvilsomt om den kan kalles konjunkturoppgang; kurven for den trend-korrigerte industriproduksjonen (se diagram) løp praktisk talt parallelt med trenden og holdt seg stort sett under trendnivået. I sin siste økonomiske oversikt peker EF-kommisjonen på at konjunkturoppgangen nå er så svak at den neppe kan sies å være "selvforsterkende". Kommisjonen venter en vekst i bruttonasjonalproduktet i EF-området under ett på 2,3 prosent både for 1985 og 1986, etter en stigning på 2 prosent i 1984. Disse prognosene er praktisk talt identiske med OECD's juniprognoser for Vest-Europa.

Eksporten er nå en mindre viktig drivkraft i Vest-Europa enn den var i 1984. Dette henger i første rekke sammen med konjunktur-avdempingen i USA. På den annen side har investeringsetterspørselen - og i noen grad konsumetterspørselen - tatt seg noe opp.

Det er fortsatt en underliggende tendens til svakere prisstigning. Samtidig har underskuddet på betalingsbalansen blitt noe redusert i de fleste vest-europeiske land, bl.a. i Frankrike, og enkelte land (bl.a. Forbundsrepublikken Tyskland) kan vente økt overskudd på driftsbalansen i 1985 og 1986. Men i flere land er underskuddet fortsatt så stort at den økonomisk-politiske handlefriheten er betydelig innskrenket.

Produksjonsveksten i Vest-Europa kan neppe ventes å bli så sterk at arbeidsløsheten vil bli vesentlig redusert. Arbeidsløshetsprosenten er fortsatt i oppgang i EF-området sett under ett. Etter EF-kommisjonens oppfatning er de dårlige utsiktene for sysselsettingsutviklingen i årene fremover det langt alvorligste økonomiske og sosiale problem. Dersom det ikke settes i verk kraftige stimulerings tiltak er det sannsynlig at totalproduksjonen i Vest-Europa vil

Industriproduksjon uten bergverksdrift og kraftforsyning i utvalgte land. 1) Sesongjustert. 1975=100.

Kilde: OECD.

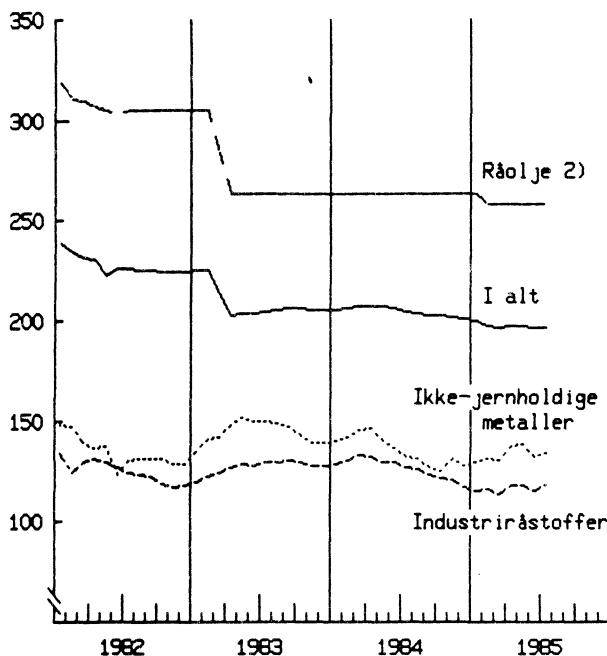
fortsette å øke med bare 2-2 1/2 prosent pr. år i de nærmeste årene fremover, og dette er neppe nok til å redusere arbeidsløsheten. De politiske og sosiale virkningene av utviklingen blir forsterket ved at en høy og økende andel av de arbeidsløse er ungdom og langtidsarbeidsløse.

På denne bakgrunn anbefaler Kommisjonen at de landene som har en sterk utenriksøkonomisk stilling, f.eks. Forbundsrepublikken Tyskland og Storbritannia, bør sette i verk stimulerings tiltak. I den nåværende situasjonen, med tendens til svak utvikling i råvare- og energipriser, vil slike tiltak neppe føre til vesentlig forsterkning av prisstigningen. Stimulans tiltakene bør særlig ta sikte på å øke investeringsetterspørselen.

RÅVAREPRISENE

Prisene på industriråvarer gikk, etter HWWA-Institut für Wirtschaftsforschung's dollarbaserte indeks, ned gjennom storparten av 1984 og 1. kvartal i år, og har senere endret seg lite. The Economists' dollarbaserte indeks for industrielle råvarer lå i midten av august 3-4 prosent lavere enn ett år tidligere. Regnet i britiske pund var nedgangen sterkere. Den svake utviklingen av prisene på industriråvarer må sees på bakgrunn av den sterke avdempingen av veksten i USA, som har ført til at forbruket av industriråvarer bare har vist langsom stigning hittil i 1985. Som omtalt i forrige oversikt er tilbudet av råvarer høyt, bl.a. som følge av betydelige kapasitetsutvidelser, og fordi mange utviklingsland med stor gjeldsbyrde er nødt til å holde produksjonen oppe, selv med lave priser. Det

INDEKSER FOR RÅVAREPRISER PÅ VERDENSMARKEDET.
1975=100.

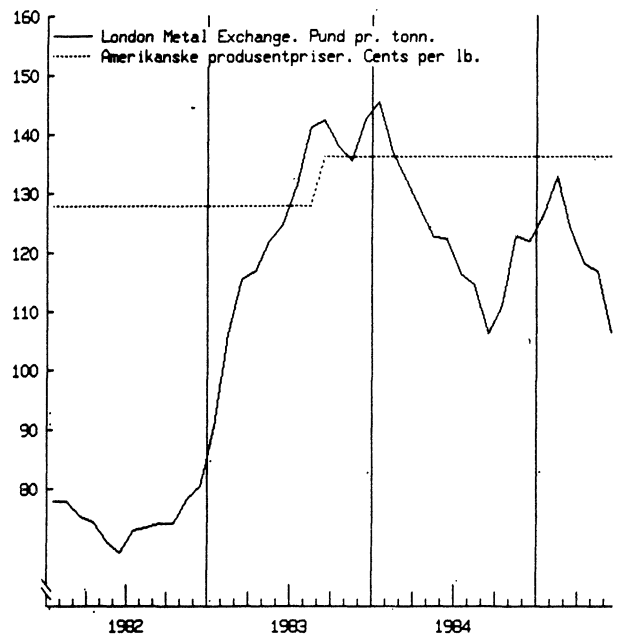

Kilde: HWWA-Institut für Wirtschaftsforschung.

1) På dollarbasis.

2) Offisielle eksportpriser.

INDEKSER FOR ALUMINIUMSPRISER. 1979=100

Kilde: World Metal Statistics, juli 1985.

er grunn til å regne med fortsatt produksjonsøkning for industriråvarer. Om en ser bort fra valutakursbevegelser, er det derfor sannsynlig at prisene på industriråvarer bare vil endre seg lite i resten av 1985.

Blant de enkelte industriråvarene har ikke-jernholdige metaller stort sett vist en litt gunstigere utvikling, sett fra produsent-synspunkt, enn totalindeksen for industriråstoffer. HWWA-instituttets dollarbaserte indeks for ikke-jernholdige metaller passerte et bunnpunkt høsten 1984 og har senere vært i svak stigning. The Economists' dollarbaserte indeks økte med 2 1/2 prosent regnet som årlig rate fra utgangen av 1984 til august i år. Regnet i SDR (Pengefondets internasjonale betalingsenhet) gikk Economists' indeks for metallprisene litt ned i samme tidsrom.

Aluminiumsprisene viste ubrutt nedgang hele 1984 fram til oktober i fjor, trolig som

følge av at produsentene overreagerte med økt produksjon på en viss bedring i avsetningsforholdene. Mot slutten av fjoråret tok aluminiumsprisene til å stige igjen, men som antatt i forrige rapport, ble stigningen forbigående. Fra senvinteren i år har aluminiumsprisene igjen vært i nedgang. I juni lå spotprisen for aluminium ved London Metal Exchange om lag 20 prosent lavere enn i februar og omtrent på samme nivå som bunnpunktet i september 1984. Det er neppe grunn til å anta at den underliggende pristendens for aluminium vil endre seg betydelig i resten av året. Økingen i etterspørselen vil neppe bli sterkere enn i fjor, og tilbudet vil fortsatt være rikelig.

For råvarer under ett utenom olje regner Fellesmarkedskommisjonen med at prisene på dollarbasis vil gå ned i 1985 sammenlignet med 1984. En moderat tilstramming av markedet er imidlertid ventet for 1986,

særlig som følge av redusert tilbud av en rekke jordbruksråvarer.

SVERIGE: KLAR - MEN SVEKKET - OPPGANG

Konjunkturoppgangen i Sverige har vist tegn til å svekkes utover våren og sommeren. Den sesongjusterte kurven for industriproduksjonen viste klar oppgang fra høsten 1982 til høsten 1984, men gikk ned sist vinter som følge av vanskelige værforhold. Utover våren og sommeren var industriproduksjonen igjen i oppgang, men var i juni bare litt høyere enn toppnivået i fjor høst.

Også Konjunkturinstituttets industribarometer for juni tyder på at konjunkturoppgangen er i ferd med å bli noe svakere. Bedriftene regner likevel med at produksjonen vil fortsette å øke noe i løpet av 2. halvår. I 2. og 3. kvartal er det først og fremst

S v e r i g e: Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøkning fra året før. Prosent.

	Regnskap		Prognose		
	FD 1)		OECD 2)		
	1983	1984	1985	1985	1986
Privat konsum	-1,7	0,9	1,4	1,5	1,0
Offentlig konsum	0,9	1,8	0,8	1,0	0,8
Investeringer i fast realkapital	1,1	3,6	3,7	4,5	2,3
Lagerinvesteringer 3)	-0,4	0,7	1,3	1,0	0,5
Eksport	10,5	6,1	4,3	4,3	4,0
Import	0,0	3,9	6,3	6,0	4,0
Bruttonasjonalprodukt	2,5	3,0	2,4	2,5	1,8

1) Det svenske finansdepartementet og Konjunkturinstituttet, Reviderad Nationalbudget, april 1985.

2) OECD Economic Outlook, juni 1985.

3) Endring i lagerinvestering i prosent av BNP foregående år.

tilgangen på nye eksportordrer som ventes å stige; barometerresultatene antyder en viss svikt på hjemmemarkedet.

Kapasitetsutnyttningen i industrien er fortsatt forholdsvis høy. Utnyttningen av produksjonskapasiteten viser imidlertid svært store variasjoner mellom de forskjellige bransjene. I treforedlingsindustrien er kapasitetsutnyttningen til dels oppe i 80 prosent, mens utnyttingsgraden for foretak i verkstedsindustrien bare ligger rundt 50 prosent. Mens 38 prosent av industriforetakene i alt nå rapporterte om "flaskehals" på tilbudssiden, var tilsvarende andel i september i fjor 46 prosent.

I viktige deler av verkstedindustrien har konjunktursituasjonen blitt markert dårligere i løpet av 2. kvartal, bl.a. som følge av nedgang i ordretilgangen fra eksportmarkedene. Dette gjelder blant annet elektroindustrien. Foretakene i denne bransjen regner med fortsatt fall i ordretilgangen utover høsten.

Transportmiddelindustrien taper andeler på hjemmemarkedet. Foretakene i transportmiddelindustrien venter at ordretilgangen fra hjemmemarkedet vil gå kraftig ned i løpet av høsten, som følge av tilstramningen i den økonomiske politikken i vår (se økonomiske analyser nr. 5, 1985). Likevel er konjunktursituasjonen i transportmiddelindustrien fortsatt tilfredsstillende, først og fremst på grunn av god ordreinngang fra utlandet.

For metallvareindustrien har konjunktursituasjonen blitt dårligere siden toppnivået i september i fjor. Produksjonsveksten, som fortsatt var betydelig i 2. kvartal, ventes å avdempes sterkt utover høsten

Regjeringen ventet i april en stigning i bruttonasjonalproduktet på 2,4 prosent i 1985 fra året før, mot 3 prosent fra 1983 til 1984. Private prognoser peker mot atskillig svakere vekst i 1985. Blant de mest pessimistiske er Sveriges industriforbund, som i sin sommerrapport venter at bruttonasjonalproduktet bare skal stige med 1,1 prosent. Bare Skandinaviska Enskilda Banken har en enda mer pessimistisk prognose (0,9 prosent).

For 1986 har Konjunkturinstitutet og Finansdepartementet ennå ikke utarbeidet offisielle prognoser. Industriforbundet venter en øking på 0,8 prosent i bruttonasjonalproduktet fra 1985 til 1986, Skandinaviska Enskilda Banken venter en nedgang på 1 prosent mens de andre storbankene ikke venter noen nevneverdig endring. Det er en mer optimistisk vurdering av konjunkturutviklingen i utlandet, og dermed av svensk eksport, som er bakgrunnen for den mer optimistiske prognosen fra Industriforbundet enn fra bankene. OECD ventet i juni en produksjonsvekst i 1986 på 1,8 prosent.

Arbeidsløsheten har stort sett vært i nedgang hittil i år. I juli var bare 2,6 prosent av arbeidsstyrken registrert som arbeidsløse, mot 3,2 prosent ett år tidligere. Ettersom tallet på personer som omfattes av arbeidsmarkedstiltak kan komme til å ligge noe lavere i budsjettåret 1985/1986 enn i 1984/1985, vil den "åpne" arbeidsløsheten kunne bli betydelig høyere i annet halvår i år enn i første halvår. Etter Industriforbundets prognoser kan arbeidsløsheten komme opp i 3,5 prosent i gjennomsnitt for 1986.

På etterspørselssiden er det i første rekke investeringene og eksporten som blir vurdert mer optimistisk i regjeringens prognoser for

1985 enn i de private prognosene.

For året under ett ventet Finansdepartementet i april en stigning i volumet av samlede investeringer i fast realkapital med 3,7 prosent, mens Sveriges Industriförbund i sin sommerrapport venter en stigning på bare 1,9 prosent fra 1984 til 1985. Investerings- etterspørselen ser ut til å utvikle seg noe svakere enn det myndighetene regnet med i april. Utviklingen av nye ordrer til maskin- industrien har hittil i år nærmest vært i stagnasjon. For industriinvesteringene peker Statistiska Sentralbyråns investeringsundersøkelse i juni mot en volumoppgang på 20 prosent fra 1984 til 1985, mens regjeringen i april ventet en øking i industriinvesteringene på hele 25 prosent. Riksbanken satte 12. juli ned diskontoen fra 11,5 prosent til 10,5 prosent. Industriförbundet ventet - før diskontonedsettingen - at økingen i industriinvesteringene ikke ville bli fullt så sterk som konjunkturbarometeret syntes å indikere. Utsiktene for 1986 blir av Industriförbundet vurdert som svært usikre. Med dette forbehold venter Industriförbundet en nedgang i industriinvesteringene på 5 prosent fra 1985 til 1986 og en nedgang i de totale bruttoinvesteringene på 1,5 prosent.

Etter utviklingen av detaljomsetningen å dømme har den private konsumetterspørselen økt forholdsvis betydelig i løpet av vinteren og våren. Men en god del av økingen i vintermånedene hadde sammenheng med det kalde vinterværet, og en sterk oppgang i detaljomsetningen i mai henger sammen med store salg av personbiler før kredittilstrømmingen (se forrige rapport); senere har bilsalget gått kraftig ned. Myndighetene ventet i april en øking i det private konsumet på 1,4 prosent fra 1984 til 1985, og Industriförbundet regnet i juli med en

nesten like sterk øking (1,2 prosent), etter en stigning på 0,9 prosent året før. For 1986 venter Industriförbundet en konsumøkning på 0,9 prosent.

For volumet av samlet vare- og tjeneste-eksport ventet myndighetene i april en øking på 4,3 prosent fra 1984 til 1985. Sveriges Industriförbund regner med en noe svakere eksportøkning (3,2 prosent), blant annet fordi etterspørselen etter råvarer i utlandet har vist tegn til svikt. Storbankene, som vurderer konjunkturutsiktene i utlandet mer pessimistisk enn Industriförbundet, regner med en enda svakere eksportøkning (2-2 1/2 prosent). For 1986 er forskjellen mellom Industriförbundets og bankenes eksportprognoser enda større. Industriförbundet regner for dette året med en stigning på 4 prosent, mens bankenes prognoser ligger mellom 0 og 1,5 prosent.

Verdien av vareimporten gikk sterkt opp i løpet av vinteren. Til dels hang oppgangen i importverdien sammen med det kalde været, som førte til sterk stigning i oljeimporten. Ellers var importoppgangen sterkest for kapitalvarer; importen av investeringsvarer utenom transportmidler lå i januar-mai mer enn 20 prosent høyere i volum enn i samme periode i fjor.

Det var den sterke importøkningen i første del av 1985, med svekkelse av handelsbalansen som resultat, som var bakgrunnen for tilstrømmingen av den økonomiske politikken i mai. Tilstrømmingen ventes å få virkning på importen av konsum- og investeringsvarer i annet halvår. For råvarer kan det derimot ventes fortsatt betydelig importøkning. Finansdepartementet ventet i april en øking i volumet av total vare- og tjenesteimport fra 1984 til 1985 på vel 6 prosent, mens Sveriges Industriförbund i

juli ventet en stigning på 8 prosent. For 1986 venter Industriforbundet at stignings-takten for importen vil avta som følge av dempingen i veksten i den innenlandske etterspørselen. Særlig gjelder dette importen av investeringsvarer. Industriforbundet venter en importvekst på mellom 3 og 4 prosent fra 1985 til 1986.

Regjeringen ventet i april et underskudd på driftsbalansen med utlandet på vel 3 milliarder kroner i 1985. Etter Industriforbundets atskillig mer pessimistiske prognose fra juli vil underskuddet bli atskillig høyere; Industriforbundet regner med både sterkere importutvikling og svakere eksportutvikling enn Regjeringen.

Konsumprisene lå i juli 7,7 prosent høyere enn ett år tidligere, men hadde bare steget ubetydelig i løpet av de tre siste månedene. Prisstoppene, som ble innført i mars, skulle egentlig oppheves 12. september, men myndighetene besluttet nylig å forlenge den til 20. desember. Mens Finansdepartementet i april regnet med en oppgang i konsumprisindeksen på 3,7 prosent fra 1984 til 1985, ventet Industriforbundet i juli, før beslutningen om forlengelse av prisstoppen ble fattet, en over dobbelt så sterk oppgang, nemlig omkring 8 prosent.

STORBRIANNIA: AVTAKENDE VEKSTTAKT - KONSUMETTERSØRSELEN OVERTAR SOM DRIVKRAFT

I Storbritannia fortsetter konjunkturoppgangen i noe høyere tempo enn i de fleste andre land, men veksttakten ser ut til å være avtakende. Gjennom 1984 og 1. kvartal i år kom de sterkeste vekstimpulsene fra utenlandsetterspørselen, men eksportverdien gikk noe ned utover våren og sommeren. Også investeringsetterspørselen viste tegn til

Storbritannia 1). Bruttonasjonalproduktet og utvalgte hovedkomponenter. Volumendring fra året før. Prosent.

	1984	1985	1986
	2)	3)	3)
Privat konsum	1,5	1,8	2,3
Investeringer i fast realkapital	7,7	1,8	0,6
Offentlige utgifter ...	1,0	2,0	0,5
Eksport	6,6	8,7	2,5
Import	8,7	6,8	2,8
Bruttonasjonalprodukt .	2,5	3,2	1,2

1) Se også OECD-prognoser i tabellvedlegget.

2) Foreløpig regnskap.

3) Prognoser.

Kilde: National Institute Economic Review, mai 1985.

svikt, mens konsumetterspørselen fortsatt er i vekst.

Etter nasjonalregnskapsoppgaver fra Det britiske statistiske sentralbyrå gikk veksten i bruttonasjonalproduktet sterkt ned i løpet av første halvår, fra 1,5 prosent i 1. kvartal til 0,6 prosent i 2. kvartal. Likevel lå bruttonasjonalproduktet i 2. kvartal 4 prosent høyere enn i samme kvartal i 1984. Av dette var 1 prosentenheter gjeninnhenting etter gruvekonflikten.

Arbeidsløsheten er fortsatt svært høy og stigende. I gjennomsnitt for 2. kvartal var arbeidsløsheten 13,0 prosent, mot 12,8 i 1. kvartal og 12,4 i 2. kvartal i fjor.

Den sesongjusterte kurven for industriproduksjonen er fortsatt i klar oppgang. Fra 1. til 2. kvartal økte industriproduksjonen med 2,4 prosent, regnet som sesongjustert årlig rate og lå i juni 3 prosent høyere enn

et år tidligere. Etter Det britiske industriforbunds (CBI's) siste konjunkturbarometer å dømme venter britiske industriforetak fortsatt produksjonsøking i de nærmeste månedene, men i svakere tempo enn tidligere. Etter CBI's oppfatning vil britisk økonomi miste drivkraft i tiden fremover; foretakene vurderer nå den framtidige eksportutviklingen mindre optimistisk enn før. Ordreinngangen fra utlandet er svekket, og eksportprisene ser ut til å være under press. Barometeret tyder også på at veksten i industriinvesteringene vil kunne komme til å opphøre i løpet av den nærmeste 12-månedersperioden, men for 1985 under ett ventes de likevel å øke med 7 prosent fra året før, etter en dobbelt så sterk stigning i 1984. Tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien, regnet i volum, var i tremånedersperioden februar-april 11 prosent lavere enn i forrige tremånedersperiode, regnet som årlig rate, og lå i april 19 prosent lavere enn ett år tidligere.

Boligbyggingen ser derimot ut til å ha tatt seg opp igjen etter nedgang gjennom hele fjoråret. Tallet på igangsatte nye boliger lå i 2. kvartal hele 64 prosent høyere enn kvartalet før og 6 prosent høyere enn 12 måneder tidligere. NIESR (National Institute for Economic and Social Research) ventet i mai en øking i volumet av samlede investeringer i fast realkapital på 1,8 prosent i 1985 (OECD's juni-prognose: 2 1/2 prosent). For 1986 ventet NIESR en vekst på bare 0,6 prosent i investeringene.

Også konsumeterspørselen er i god vekst. Detaljomsetningen økte i volum med hele 9 prosent fra 1. til 2. kvartal (sesongjustert årlig rate) og lå i juni 5 prosent høyere enn ett år tidligere. Nye avtaler om lønnsforhøyelser på mellom 7 og 10 prosent kan gi grunnlag for fortsatt øking i det private

forbruket. Konsumindeksen steg riktignok med hele 9 prosent (årlig rate) fra februar-april til mai-juli, men stigningstakten utover sommeren var synkende. NIESR ventet i mai en øking i det private konsumet på 1,8 prosent i 1985 (OECD's juni-prognose: 3 prosent). For 1986 ventet NIESR en konsumvekst på 2,3 prosent.

Bankene har i løpet av få uker senket renten i to omganger, slik at den såkalte "base rate" nå ligger på 11,5 prosent, 4,5 prosentenheter lavere enn toppen i januar. Årsaken til at regjeringen har kunnet tillate denne rentesenkningen er den betydelige stigningen i pundkursen siden årsskiftet. Det høye britiske rentenivået tiltrakk store beløp fra utenlandske investorer, og pundet steg i løpet av første halvår med 35 prosent i forhold til dollar og 15 prosent i forhold til tyske mark.

Etter foreløpige presseopplysninger om den siste kvartalsrapporten fra NIESR, som nettopp er offentliggjort, venter instituttet at den lange ekspansjonsperioden snart kommer til å opphøre. For neste år ventes økingen i bruttonasjonalproduktet å bli halvert, fra 3,6 prosent i 1985 til 1,3 prosent i 1986 (henholdsvis 3,2 prosent og 1,2 prosent etter mai-prognosen). På den positive siden fremholdes det at prisstigningen sannsynligvis kommer til å bli kraftig svekket, fra gjennomsnittlig 5,5 prosent i 1985 til bare 3,5 prosent neste år, dvs. nær regjeringens mål på 3 prosent. Ettersom lønningene ventes å stige sterkere enn dette, kan lønnstakerne etter instituttets prognoser vente forbedret levestandard, og det private konsumet vil bli en viktig drivkraft; de arbeidsløse kommer imidlertid til fortsatt å ha en svært lav levestandard. Også London Business School of Economics (LBS) ventet at det private konsumet vil bli

den viktigste drivkraften. LBS venter at økingen i bruttonasjonalproduktet i år vil bli 3,5 prosent, dvs. omtrent som antatt av NIESR, og at den kommer til å holde seg omkring 2 prosent i de nærmeste årene fremover. Prisstigningen ventes å synke fra 6 prosent eller mindre ved slutten av 1985 til under 5 prosent i løpet av 1986.

FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND: FORTSATT
MODERAT OPPGANG - INNENLANDSETTERSØRSELEN
GIR ØKTE VEKSTIMPULSER

F o r b u n d s r e p u b l i k k e n
T y s k l a n d: Bruttonasjonalproduktet og
dets hovedkomponenter 1). Volumøkning fra
året før. Prosent.

	1984	1985	1986
	2)		3)
	Regnskap		Prognose
Privat konsum	0,6	1,0	2,0
Offentlig konsum	2,0	1,5	1,5
Investeringer i fast realkapital	1,3	1,5	3,5
Eksport	7,9	8,5	5,5
Import	5,7	5,0	5,5
Bruttonasjonalprodukt	2,6	2,0	2,5

- 1) OECD-prognoser, også for 1986, er gitt i tabellvedlegget.
- 2) Wochenbericht, Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung, Berlin, 3. mai 1985.
- 3) Wochenbericht, Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung, Berlin, 27. juni 1985.

Tall for 2. kvartal i år viser at den økonomiske aktiviteten i Forbundsrepublikken

var i sterk oppgang utover våren og sommeren. Men den underliggende tendensen var trolig bare moderat stigende; storparten av oppgangen i 2. kvartal var "gjeninnhenting" av den svake veksten i vinter, som særlig hang sammen med det uvanlig kalde vinterværet.

Etter de siste nasjonalregnskapstallene fra DIW (Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung) steg samlet bruttonasjonalprodukt med 2 prosent fra 1. til 2. kvartal etter en nedgang på 1 prosent kvartalet før. Sammenlignet med samme kvartal ett år tidligere var bruttonasjonalproduktet i 2. kvartal 1985 nær 4 prosent høyere, men produksjonen i 2. kvartal 1984 ble sterkt bremsset av arbeidskonflikter. Volumet av det private forbruket økte med 1 prosent fra 1. til 2. kvartal, etter en nedgang på 1/2 prosent både i 1. kvartal i år og i 4. kvartal i fjor og stagnasjon i de to foregående kvartaler. Investeringene, som hadde vist kraftig nedgang (5 prosent) i 1. kvartal, økte i 2. kvartal med 5 1/2 prosent. Samlet innenlandsk etterspørsel viste således ikke stort mer enn "gjeninnhenting" etter nedgangen i 1. kvartal. Derimot viste samlet vare- og tjenesteksport betydelig øking (4 1/2 prosent), etter en nedgang på 1/2 prosent foregående kvartal.

Industriproduksjonen var i sterk oppgang utover våren og sommeren og lå i 2. kvartal 5,3 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i 1. kvartal. Samtidig er veksten i industriproduksjonen i ferd med å endre struktur; produksjonen av investeringsvarer blir stadig viktigere både på eksportsiden og på hjemmemarkedet. Således falt økingen i industriproduksjonen i 2. kvartal i sin helhet på investeringsvarer.

DIW venter fortsatt økonomisk oppgang i annet halvår. Instituttet regner med at verdenshandelen fremdeles vil tilføre vest-tysk økonomi vekstimpulser og at vest-tysk industri fortsatt vil være i god konkurranseposisjon; dollarkursen vil kunne synke vesentlig uten å true denne. Dessuten er vest-tysk investeringsvareindustri spesielt konkurransedyktig, og investeringsvarer vil sannsynligvis utgjøre en stor andel av importen til landets viktigste handelspartnere. Forbundsrepublikken vil derfor kunne dra større fordeler av den nåværende fasen av ekspansjonen i verdenshandelen enn de fleste andre land.

DIW forutsetter at den økonomiske utviklingen vil få moderat stimulans fra pengepolitikken og venter nedgang i rentesatsene. Den vest-tyske nasjonalbanken reduserte i august diskontoen med 1/2 prosentenheter, med sikte på særlig å stimulere investeringene. Det er derimot ventet fortsatt stram finanspolitikk i resten av året, med svært liten utgiftsøkning.

For hele året under ett ventes en øking i bruttonasjonalproduktet på 2 prosent fra 1984, og fortsatt med eksporten som viktig drivkraft. DIW venter at volumet av vare- og tjenesteeksporten vil øke med hele 8,5 prosent fra 1984 til 1985, men en del av denne sterke veksten representerer "overheng" fra fjorårets sterke oppgang.

Investeringene i maskiner og utstyr vil fortsette å øke betydelig, etter utviklingen av ordreinngangen å dømme. Derimot vil investeringene i byggevirksomhet fortsatt gå ned. Samlete investeringer i fast realkapital vil etter DIW's prognoser øke med 1,5 prosent, dvs. ubetydelig sterkere enn i 1984.

DIW regner med at lønnsøkningen vil skyte noe fart, og at samlet disponibel inntekt for lønnstakerne i 1985 vil stige med litt under 4 prosent, regnet fra året før, dvs. en realvekst på noe mer enn 1 prosent. Spareraten ventes å gå markert ned fra sitt høye nivå ved begynnelsen av året, slik at gjennomsnittlig sparetrate for 1985 vil bli omtrent som i fjor. Samlet privat forbruk ventes å øke bare med rundt 1 prosent, men dette er mer enn fra 1983 til 1984 (0,6 prosent). Veksten i det offentlige forbruket ventes å bli enda svakere (1,5 prosent) enn året før (2 prosent). Importen ventes å ville øke med 5 prosent, mot 5,7 prosent i 1984. Som nevnt vil samlet bruttonasjonalprodukt øke med 2 prosent etter disse prognosene, mot 2,6 prosent året før. Overskuddet på driftsbalansen antas å ville fortsette å stige, fra 13 milliarder tyske mark i 1984 til 35 milliarder i 1985.

For 1986 bygger DIW's prognoser bl.a. på forutsetningen om at pengepolitikken vil føres videre etter de samme linjene som i år. Når det gjelder finanspolitikken, vil utgiftene i 1986 vise noe økende veksttakt, særlig for overføringer og offentlige investeringer. Inntektssiden vil bli påvirket av første fase av den skattereformen som vil bli gjennomført fra 1. januar 1986; den vil redusere de offentlige inntektene med litt under 10 milliarder tyske mark.

Usikkerheten omkring den fremtidige utvikling for industrilandene har etter DIW's oppfatning økt i de siste månedene. DIW's prognoser bygger på forutsetningen om at bruttonasjonalproduktet for industrilandene vil stige med en gjennomsnittlig rate på 2 1/2 prosent, dvs. bare ubetydelig mer enn i 1985.

Det forutsettes videre at dollaren vil svekkes ytterligere i forhold til tyske mark, men uten noe "sammenbrudd" for dollaren. Eksporten vil vise noe svakere øking i 1986 enn i 1985 som følge av en noe svakere vekst i verdenshandelen, og fordi kapasitetsutnyttningen i viktige deler av tysk eksportindustri har økt betydelig gjennom 1985. Bl.a. av denne grunn ventes bruttoinvesteringene å stige sterkere i 1986 enn i 1985 (med henholdsvis 3,5 prosent og 1,5 prosent).

Private husholdningers inntekter ventes å stige betydelig i 1986, bl.a. som følge av skattereduksjonen. Den vil få sterkest virkning for lave og middels inntekter, og en god del av skattereduksjonen vil derfor slå ut i etterspørselsøking i stedet for i økt sparing; samlet privat konsum ventes å stige litt sterkere enn de disponible inntekter. Det ventes fortsatt bare moderat prisstigning, og det private konsumet antas å ville øke sterkere enn på flere år, med om lag 2 prosent i volum (mot 1 prosent i 1985 og 0,6 prosent i 1984).

Den moderat forsterkede veksttaket i innenlandsk etterspørsel vil ikke bare gi økt produksjon, men også slå noe ut i importutviklingen. For 1986 er eksporten og importen for første gang på mange år ventet å stige med samme veksttakt (5,5 prosent), men bytteforholdet vil fortsette å bedre seg, og overskuddet på driftsbalansen vil etter DIW's prognoser stige til rundt 50 milliarder tyske mark.

Prognosene for de enkelte etterspørselskomponenter innebærer en øking i bruttonasjonalproduktet på omtrent 2 1/2 prosent i 1986, altså litt mer enn i 1985. Industriproduksjonen vil øke sterkere (omtrent 4 prosent), og arbeidsløsheten ventes å gå

litt ned, men likevel holde seg så høy som 9,3 prosent, mot 9,5 prosent i 1985.

USA: KONJUNKTUROPPGANGEN SVEKKET
- VEKSTPROGNOSENE NEDJUSTERT

U S A: Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Prosentvis volumøkning fra foregående år.

	1984	1985	1986
	Regnskap Prognoser		
Samlet konsum	5,3	3,9	2,2
Investeringer i fast real-			
kapital utenom boliger .	19,8	7,0	3,1
Boliginvesteringer	12,2	4,1	4,4
Eksport	4,7	-2,9	8,5
Import	27,0	9,2	3,1
Bruttonasjonalprodukt	6,8	2,4	2,5

K i l d e: DRI, august 1985.

I USA ble konjunkturoppgangen betydelig svakere fra sommeren 1984, og den forholdsvis lave veksttaket har fortsatt gjennom første halvår i år. Tidligere anslag for veksten i første halvår er nå nedjustert; for hele første halvår under ett lå bruttonasjonalproduktet etter de siste anslagene bare rundt 1,5 prosent høyere (sesongkorrigert årlig rate) enn i annet halvår i fjor. På grunnlag av den uventet svake utviklingen i første halvår har den amerikanske regjeringen revidert prognosene nedover for året sett under ett; regjeringen venter nå en vekst på 3 prosent fra 1984 til 1985. Denne prognosen kan fortsatt synes noe optimistisk; den forutsetter en vekst på hele 5 prosent i 2. halvår, mens den etter de fleste prognoser fra private prognoseinstitutter bare vil bli på 3 1/2-4 prosent. Data Resources Incorporation (DRI) venter

således en vekst på bare 2,4 prosent fra 1984 til 1985 (tidligere prognose: 3 1/4 prosent, dvs. som OECD's juniprognose). Regjeringens prognoser bygger bl.a. på forutsetningen om en noe mer ekspansiv pengepolitikk. Men hovedforskjellen mellom prognosene er at de private prognosene forutsetter lavere vekst i produksjon for lager og større importvekst.

Industriproduksjonen (inkl. produksjon av energi) var i sterk oppgang gjennom 1983 og frem til sommeren 1984, men har senere bare steget svakt. I tremånedersperioden mai-juli lå den vel 2 prosent (sesongkorrigert årlig rate) høyere enn i foregående tremånedersperiode.

Rentesatsene i USA har vært fallende siden sommeren 1984. Myndighetene ga utover sommeren i år rom for en noe sterkere kredittøking, og rentenedgangen har fortsatt. Trolig må endringene i kredittpolitikken sees i sammenheng med den uventet sterke nedgangen i produksjonsveksten.

Underskuddet på statsbudsjettet, som utgjør ett av de største problemene i amerikansk økonomi, ser ut til å fortsette å øke, og vil etter DRI's anslag komme opp mot 200 milliarder dollar i 1985, mot 176 milliarder i 1984. DRI antar at det senere skal lykkes å redusere underskuddet noe - til 192 milliarder i 1986 og 177 milliarder i 1987.

Bidraget fra næringslivets investerings- etterspørsel til produksjonsveksten ventes å bli betydelig svakere både i 1985 og i 1986 enn i fjor. Etter sterk øking i bedriftsinvesteringene fra midten av 1983 til sommeren 1984 har investeringsveksten blitt klart svekket. Bedriftsfortjenestene har gått ned i løpet av det siste kvartalet, og investeringene må nå i stigende grad finan-

sieres ved lån. Det ventes ikke at en fortsatt rentenedgang vil gi sterk nok stimulans til et nytt oppsving i veksten i bedriftsinvesteringene. DRI venter at investeringen i maskiner og utstyr, som økte med 21,5 prosent fra 1983 til 1984, bare vil stige med 5,4 prosent i 1985 og med 4,1 prosent neste år.

Derimot kan rentenedgangen komme til å stimulere boligbyggingen. Investeringene i boliger økte med hele 12 prosent i fjor, men var tidligere i sommer ventet å stige med bare 1 1/2 prosent både i år og i 1986. Denne prognosen er nå oppjustert til en vekst på 4-4 1/2 prosent i begge årene.

Etter utviklingen av detaljomsetningen å dømme var veksten i det private konsumet forholdsvis svak utover sommeren. For samlet konsum ventet DRI i august en fortsatt reduksjon av stigningstakten gjennom resten av året. For 1985 under ett vil samlet konsum - etter DRI's prognoser - ligge 3,9 prosent høyere enn året før. Prognosen for konsumveksten i 1986 er justert ned fra 2,9 prosent til 2,2 prosent.

Vareeksporten er i sterk nedgang. Økingen i etterspørselen i Vest-Europa er på langt nær nok stor til å oppveie virkningene på amerikansk vareeksport av den svake konkurransevnen som følge av høy - om enn synkende - dollarkurs. Verdien av vareeksporten lå i 1. kvartal 2 prosent lavere (årlig rate) enn kvartalet før og i 2. kvartal hele 20 prosent lavere. Men synkende dollarkurs kan føre til at eksporten tar seg noe opp igjen gjennom resten av året. For året under ett ventet DRI i august en nedgang i volumet av vare- og tjenesteeksporten på nesten 3 prosent fra året før, mot en vekst på 4,7 prosent i 1984. Men for 1986 ventes ny eksportoppgang - trolig i stor grad valuta-

kursbetinget. Etter DRI's prognoser vil totaleksporten da øke med 8-9 prosent.

Veksten i vareimporten har vært svært sterk, og dette har også i stor grad sammenheng med amerikanske bedrifters svake internasjonale konkurranseposisjon som følge av høy dollarkurs. Fra 1983 til 1984 økte importvolumet med hele 27 prosent. Fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år steg verdien av vareimporten med 24 prosent, regnet som sesongkorrigert årlig rate. I 2. kvartal var stigningstakten lavere (10 prosent) som følge av den svake innenlandske etterspørselsutviklingen. For året under ett venter DRI en volumvekst for samlet vare- og tjenesteimport på 9 prosent og for 1986 bare 3 prosent.

Det store underskuddet på driftsbalansen med utlandet ventes likevel å øke ytterligere, til 135 milliarder dollar i 1985 og rundt 145 milliarder dollar i 1986.

Blant annet som følge av den antatte nedgangen i kursen på dollar kan prisstigningen komme til å forsterke seg litt, men vil etter DRI's prognoser (3,5 prosent øking i 1985 og 3,8 prosent i 1986) fortsatt være moderat.

Arbeidsløsheten har holdt seg høy. Arbeidsløshetsprosenten lå gjennom året syv første måneder stabilt på 7,1-7,2. Etter de siste offisielle prognosene vil den ligge på 7,1 prosent ved utgangen av 1985, mens DRI regner med en gjennomsnittlig arbeidsløshet på 7,4 prosent i 4. kvartal i år. OECD ventet i juni at arbeidsløshetsprosenten vil ligge på 7 1/2 prosent både i 1985 og 1986. På bakgrunn av de nye vekstprognosene kan prognosen for arbeidsløsheten i 1986 vise seg å være for optimistisk.

JAPAN: SVAKERE VEKSTTAKT SOM FØLGE AV KONJUNKTURAVDEMPINGEN I USA

I Japan fortsetter konjunkturoppgangen, men i sterkt redusert tempo. Fra 1983 til 1984 kom veksten i bruttonasjonalproduktet opp i hele 5,8 prosent, men fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år økte det bare med 0,4 prosent (sesongjustert årlig rate). Nedgangen i veksttakten hadde i første rekke sammenheng med eksportsvikt, men også med bare svak konsumøkning, bl.a. som følge av stram økonomisk politikk. Industriproduksjonen gikk litt ned fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, men utover våren og forsommeren pekte produksjonskurven oppover igjen.

De senere års konjunkturoppganger i Japan har stort sett vært eksportledet, og dette gjelder i særlig stor grad den nåværende oppgangen. Konjunkturutviklingen i Japan er spesielt avhengig av den økonomiske utviklingen i USA, og konjunkturavdempingen i Japan hittil i år må bl.a. ses på denne bakgrunn. Om lag 40 prosent av Japans vareeksport går nå til USA.

Mitsubishi-instituttet venter en øking i bruttonasjonalproduktet på 3,4 prosent i inneværende budsjettår, som startet i mai i år. Etter OECD's siste offisielle prognoser fra juni i år, vil bruttonasjonalproduktet øke med 5 1/4 prosent fra 1984 til 1985.

Det er nå innenlandsetterspørselen som er den sterkeste drivkraften bak den forholdsvis svake produksjonsoppgangen. Industriinvesteringene viste en sterkere utvikling gjennom fjoråret enn ventet, og også andre private investeringer sett under ett økte betydelig. Verdien av nye ordrer på maskiner steg med hele 16 prosent fra

J a p a n: Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøkning fra året før. Prosent.

	1984 (Regnskap)	1985 (Prognoser)	1986 (Prognoser)
Privat konsum	2,7	3 1/4	4
Offentlig utgifter	2,2	2	2 1/4
Investeringer i fast realkapital	5,7	6 1/4	4 1/2
Eksport av varer og tjenester	18,1	9	6 3/4
Import av varer og tjenester	12,5	6 1/4	4 3/4
Bruttonasjonalprodukt	5,8	5 1/4	4 1/2

Kilde: OECD Economic Outlook, juni 1985.

desember-februar til mars-mai, men tallet på igangsatte boliger gikk ned med 7 prosent. OECD ventet i juni en litt sterkere vekst i de samlede investeringene i fast realkapital i 1985 (6 1/4 prosent) enn året før (5,7 prosent).

Det private konsumet steg med 2,7 prosent i fjor. Sterkere lønnsstigning, økning i sysselsettingen, en ventet nedgang i prisstigningstakten og en viss forsinket effekt av skattereduksjonen i fjor vil trolig gi høyere stigningstakt for det private konsumet gjennom 1985. Etter OECD's prognoser vil volumet av det private konsumet øke med 3 1/4 prosent fra 1984 til 1985. For 1986 er det ventet ytterligere skattereduksjoner og fortsatt reduksjon av prisstigningstakten. Etter OECD's prognoser vil derfor konsumveksten forsterke seg videre til 4 prosent i 1986. Japanske kilder (Mitsubishi-insitutttet) venter en vekst i det private konsumet på snaut 3 prosent i inneværende budsjettår, mot 2,6 prosent i forrige budsjettår.

På den annen side er vekstimpulsene fra eksporten som nevnt nå sterkt redusert. I

tremånedersperioden mars-mai lå eksportverdien 6 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode (sesongjustert årlig rate), men lå i juni likevel hele 12 prosent høyere enn i samme måned i fjor. Nedgangen i eksportveksten i 1. kvartal hadde først og fremst sammenheng med svikt i eksporten av elektroniske produkter og biler til USA. Etter OECD's prognoser vil stigningstakten for volumet av vare- og tjenesteeksporten bli halvert fra 1984 til 1985 (fra 18 prosent til 9 prosent) og vil synke ytterligere i 1986 (til 6 3/4 prosent).

Selv om eksportveksten trolig vil bli drastisk redusert, vil overskuddet på driftsbalansen sannsynligvis fortsette å stige, bl.a. som følge av stigning i yen-kursen og svak importutvikling.

De offentlige utgiftene vil også i 1985 og 1986 bli bremsset av en stram finanspolitikk, som tar sikte på å begrense budsjettunderskuddet. OECD ventet i juni en veksttakt på rundt 2 prosent for begge årene, dvs. omtrent som 1984.

Etter OECD's juniprognoser vil økingen i

veksttakten for samlet innenlandsk etterspørsel ikke oppveie den sterke nedgangen i veksttakten for eksporten av varer og tjenester; veksttakten for totalproduksjonen vil gå ned fra 5,8 prosent i 1984 til 5 1/4 prosent i 1985 og videre til 4 1/2 prosent i 1986. Den senere tids utvikling i etter-

spørselen kan tyde på at disse prognosene ligger på den optimistiske siden; etter japanske kilder (Mitsubishi-instituttet) vil samlet innenlandsk etterspørsel bare øke med 3,1 prosent i budsjettåret 1986 og 2,4 prosent i 1987, mot 4,1 prosent i budsjettåret 1985.

LØNN, SKATT OG GIFTE KVINNERS ARBEIDSTILBUD

Av

Olav Ljones og Steinar Strøm

Økonomiske teorier for tilbud av arbeid legger vesentlig vekt på betydningen av lønn og inntekt. I Norge med et skattesystem basert på høye og sterkt progressive inntektsskattesatser, har hypoteser omkring skatt og arbeidstilbud ofte vært kastet fram. Hittil er det i Norge utført få eller ingen empiriske analyser av sammenhengene mellom lønn, skatt og arbeidstilbud. Drøftinger av skattesystemets virkninger på arbeidstilbudet har vært overlatt til mer eller mindre velfunderte gjetninger.

Formålet med denne artikkelen er å presentere foreløpige resultater fra økonometriske analyser av hvordan lønn, skatt og sosio-økonomiske variable påvirker arbeidstilbud og inntektsfordeling. Arbeidet som presenteres her er del av et bredt anlagt forskningsprosjekt om lønn, skatt, arbeidstilbud og inntektsfordeling som nå pågår i Byråets forskningsavdeling. For en detaljert beskrivelse vises til egne rapporter som er under skriving.

Datagrunnlaget for de analyser som her legges fram er persondata hentet fra Levekårsundersøkelsen 1980 og Inntektsundersøkelsen 1979. Fra Levekårsundersøkelsen henter vi opplysninger om bl.a. lønn og arbeidstid. Fra Inntektsundersøkelsen får vi opplysninger om inntekts- og skatteforhold.

Det er flere grunner til at det er av interesse å studere arbeidstilbudet blant gifte kvinner. Selv om yrkesdeltakingen har økt betydelig gjennom 1970-årene og fram til nå, er den fortsatt lav sammenliknet med yrkesdeltakingen blant menn. Det er således et betydelig potensiale for økt arbeidstilbud fra gifte kvinner. Mange står overfor et reelt valg mellom å være yrkesaktiv eller ikke, og det er derfor av stor interesse å bringe på det rene hva lønn, skatteregler, ektefelles inntekt o.a. betyr for valget. De norske familiebeskatningsreglene med adgang til felleslikning innebærer f.eks. at kort deltidsarbeid for den ene ektefellen blir skattlagt relativt høyt. Det er interessant å analysere hvilken betydning disse skattereglene har for gifte kvinners arbeidstilbud.

HVA BESTEMMER TILBUDET AV ARBEID

Tilpasningsformål og budsjettbetingelse

I økonomiske teorier for tilbud av arbeid antar en at individene treffer sine beslutninger om jobb/ikke jobb og antall timer arbeidet ut fra en maksimering av nytte under en budsjettrestriksjon. Nyten er antatt å avhenge av konsumet av varer og tjenester, samt fritid.

Individens avveining av fritid kontra forbruk varierer åpenbart fra individ til individ. Noen av disse forskjellene kan skyldes forhold vi kan observere så som alder, helse, antall barn (f.eks. over og under 6 år) m.m. Det er imidlertid opplagt at det er mange forhold vi ikke lett kan observere som påvirker individenes preferanser og dermed deres atferd.

Det finnes flere alternative hypoteser for hvordan ektefeller tilpasser sin yrkesaktivitet. I denne analysen skal vi studere gifte kvinners tilpasning, når mannens inntekt betraktes som gitt. Vi forutsetter m.a.o. at mannens lønnsinntekt og arbeidstilbud er upåvirket av kvinnens atferd. (Dette er ikke en særlig tilfredsstillende hypotese. I andre arbeider innenfor prosjektet studerer vi imidlertid mannens og kvinnens tilpasning simultant.)

Vi tenker oss videre at kvinnens arbeidstilbud blir bestemt ut fra en maksimering av en nyttefunksjon for familien.

Maksimeringen av familiens nyttefunksjon forutsettes å finne sted innenfor rammen av en budsjettbetingelse som sier at husholdningens forbruksutgifter ikke kan overstige disponibel inntekt. Den disponible inntekt for ekteparet er lik:

kvinnens arbeidsinntekt
+ mannens arbeidsinntekt
+ andre arbeidsfrie inntekter
- samlet skatt for ekteparet

I det datamaterialet som vi benytter i denne analysen, har vi tatt hensyn til alle typer av skattepliktige inntekter, men vi har sett bort fra visse skattefrie overføringer.

Fra forutsetningen om at den gifte kvinnen

velger den arbeidsinnsats som avveier ekteparets nytte av mer konsum mot offeret knyttet til reduksjon i kvinnens fritid, følger et krav til hva hun må ha i lønn for å arbeide i det hele tatt (reservasjonslønn).

Skatteregler for ektefellebeskatning

Skattereglene påvirker den disponible inntekten til en familie. Denne inntektseffekten kan ha betydning for arbeidstilbudet. Den økningen i disponibel inntekt som familien får ved at kona øker arbeidsinnsatsen med en time kalles marginallønna. Skattereglene vil direkte påvirke marginallønna og derigjennom arbeidstilbudet.

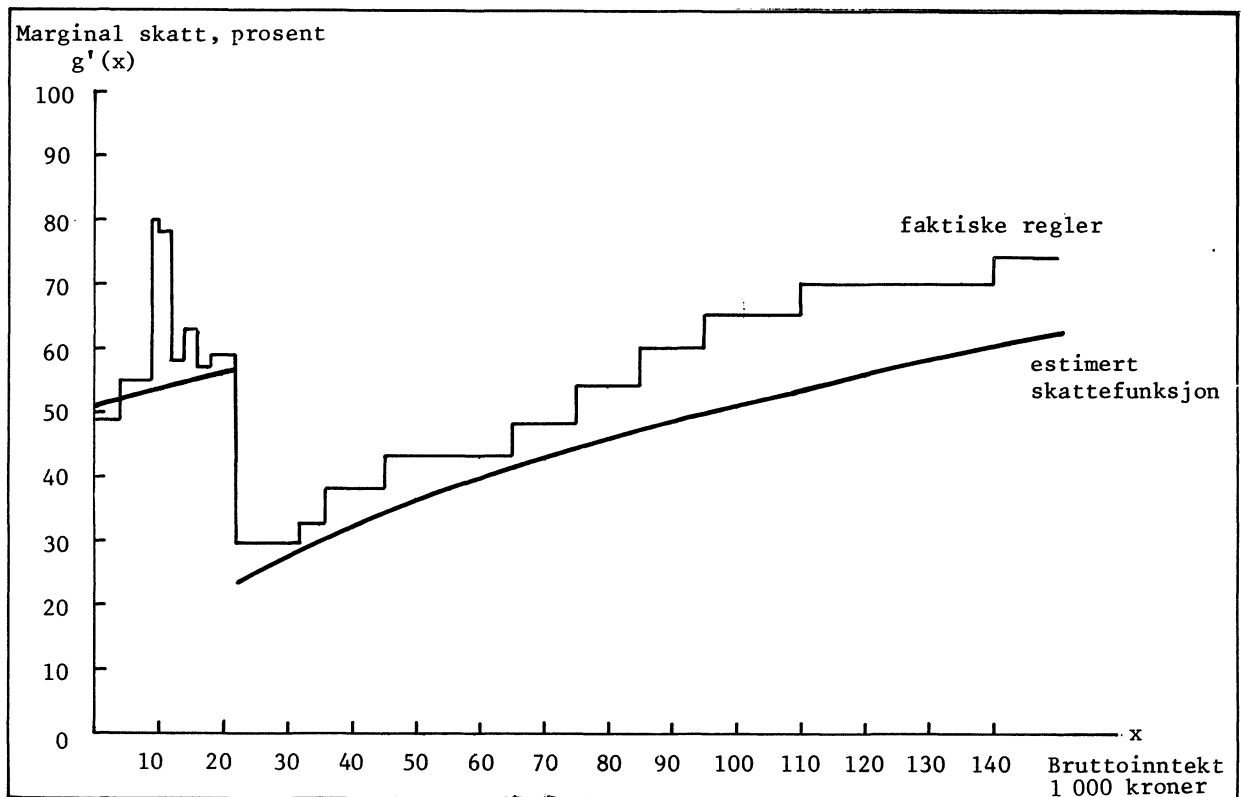
I Norge er det for tiden to skatteklasser.

- skatteklasse 1, (særskilt likning) benyttes for enslige og særskilt liknende ektefeller når begge har bruttoinntekt utover en grense på ca. 30 000 kr.
- skatteklasse 2, (felleslikning) benyttes når minst en av ektefellene har bruttoinntekt under ca. 30 000 kr, dvs. også når ekteparet bare har en inntekt.

Skattesatsene er lavere i klasse 2 enn i klasse 1. Etter de nåværende skatteregler lønner det seg for et dobbeltarbeidende ektepar å gå over til særskilt likning når den laveste bruttoinntekten overstiger ca. 30 000 kr. Denne grensen har økt over tid og for året 1979, hvor våre data skriver seg fra, var grensen på om lag 22 000 kr. Skattereglene er utformet slik at den helt eksakte grensen vil avhenge noe av den høyeste inntekten.

Det norske systemet for ektefellebeskatning har den konsekvens at den laveste inntekten kan bli skattlagt meget høyt når ektefellene

Figur 1. Faktisk og estimert marginalsatt for kona når mannens inntekt er 100 000 kroner. 1979

blir fellesliknet. Dette framgår av figur 1, som viser marginalsakten for kona når mannen tjener 100 000 kr, etter reglene for 1979. Det er bare regnet med minste- og oppgjørsfradrag. Figuren viser at konas inntekt vil bli skattlagt med meget høye marginalsakter når inntekten er under 22 000 kr. For et lite inntektsintervall omkring 10 000 kr blir som vi ser marginalsakten ekstremt høy. Vi ser videre at marginalsakten endrer seg diskontinuerlig, noe som henger sammen med det som kalles progresjonsgrensene.

På grunnlag av data fra et utvalg av selvangivelser i 1979 (Innteksundersøkelsen) har vi estimert en kontinuerlig skattefunksjon. Denne funksjonen innebærer stigende marginalsakter over hele inntektsområdet. Marginalsakter for kona når ektemannen

tjener 100 000 kr, basert på den estimerte skattefunksjon, er inntegnet i figur 1.

I estimeringen av skattefunksjonen har vi sett bort fra at det er forskjellige skattesatser i klasse 1 og 2. I den estimerte skattefunksjonen har vi tatt hensyn til at fradragene har en tendens til å variere med inntekten. Skattefunksjonen kaller vi $g(x)$ hvor x er bruttoinntekten. Uttrykket for $g(x)$ er:

$$g(x) = 3,38 \cdot 10^{-4} (0,81x + 6467)^{1.61} + 0.053x$$

for $49\,000 < x < 237\,000$

For inntekter lavere enn 49 000 og større enn 237 000 justerer vi denne skattefunksjonen noe, slik at den passer bedre til de faktiske reglene.

Konas arbeidsinntekt kaller vi $Y = wh$, hvor w er timelønn og h er årlig arbeidstid for kona. Ektemannens bruttoinntekt kaller vi k (egentlig ektemannens arbeidsinntekt + familiens kapitalinntekt + arbeidsinntekt til andre familiemedlemmer enn ektefellene). Familiens skatt kan nå uttrykkes i to alternativer, avhengig av skatteklassene.

Ved felles likning blir skatten

$$T = g(Y+k)$$

Dette gjelder når en eller begge bruttoinntektene er under 22 000 kr. I det andre alternativet - særskilt likning - blir skatten

$$T = g(Y) + g(k)$$

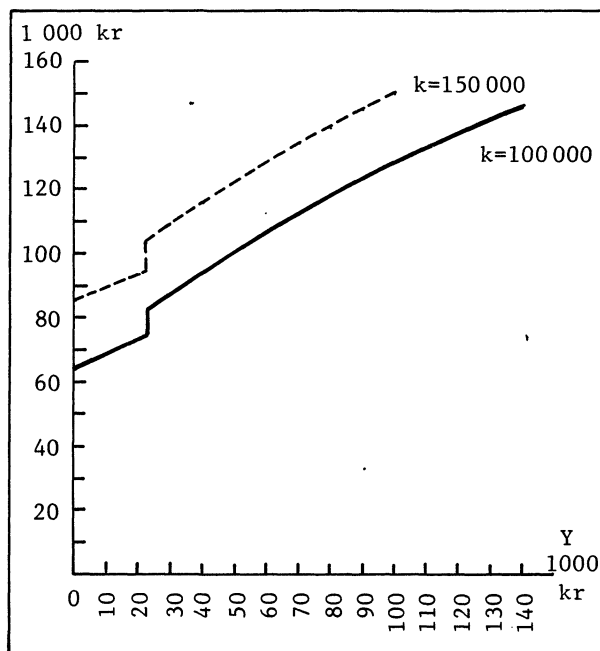
Da regner vi altså ut skatten for hver av ektefellene og samlet skatt blir summen. Vi ser av figur 1 at det er en tendens til økt forskjell mellom "eksakte regler" og den estimerte skattefunksjon med økende inntekt. Dette skyldes at vi i den estimerte funksjonen har tatt hensyn til det faktum at fradragene har en tendens til å øke med inntekten, mens det i de "eksakte" reglene kun er benyttet standardfradrag.

I figur 2 har vi tegnet inn hvordan den disponible inntekt for ekteparet varierer med konas arbeidsinntekt (Y) for to verdier av k (100 000 kr og 150 000 kr).

Timelønn for gifte kvinner

I vårt datamateriale er det intervjuopplys-

Figur 2. Disponibel inntekt for ekteparet etter $Y=wh$ konas inntekt

ninger om lønnsatser for de som var sysselsatte som lønnstakere i intervjuuken. Vi regner imidlertid alle som har arbeidsinntekter i 1979 som yrkesaktive. I analysen må vi anslå lønn for alle, både yrkesaktive og ikke yrkesaktive. Vi mangler dermed lønnsopplysninger for de som var sysselsatte lønnstakere i året 1979 uten å være det i undersøkelsesuken, og for personer som ikke var sysselsatt hverken i året 1979 eller i undersøkelsesuken.

For å kunne anslå lønn for alle, estimerer vi en lønnsrelasjon som anslår timelønna ut fra personkjennetegn som alder og utdanning.

Dette representerer en sterk forenkling idet en rekke kjennetegn som det kan antas vil påvirke lønna ikke er observert.

Ved estimeringen av lønnsfunksjonen har vi tatt hensyn til den seleksjon som ligger i at vi bare har lønnsdata for den delen av befolkningen som er sysselsatt.

Den estimerte lønnsrelasjonen viser at lønna er høyere, jo høyere kvinnens utdanning er og at lønna stiger med alder opp til et maksimum ved ca. 46 år for deretter å synke. Som en forenkling har vi antatt at alderen ved maksimal lønn er den samme for alle, uansett utdanning.

Som vi skal vise nedenfor er det marginallønna som er antatt å ha betydning for kvinnens jobb-beslutninger. Marginal-lønna (M) er lik bruttolønn (w) etter marginalsatt. Med de skattereglene vi har blir marginallønna

a) $M = w(1-g'(wh+k))$ med felles likning

b) $M = w(1-g'(wh))$ ved særskilt likning

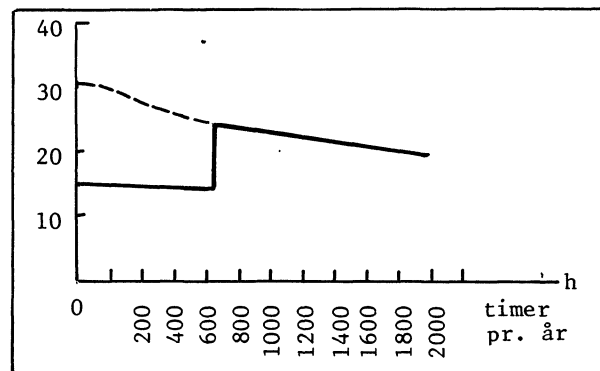
$g'(wh+k)$ og $g'(wh)$ er marginalsakten ved henholdsvis felles og særskilt likning. For gitt lønnsats w , vil marginallønna variere med marginalsakten. Marginalsakten ser vi er avhengig av ekteparets inntekt ved felleslikning og av konas inntekt ved særskilt likning. Figur 3 viser hvordan marginallønna varierer med årlig arbeidstid for en gift kvinne med lønn på kr. 31.50 pr. time og når ektemannens inntekt er lik kr. 100 000.

Hypoteser om tilbud av arbeid

Med det modellmessige utgangspunkt vi har tatt, ledes vi til bestemte sammenhenger mellom jobbsannsynligheten og de ulike forklaringsvariable. Vi venter at sannsynligheten for at en gift kvinne ønsker å arbeide vil

- i) øke med økt marginallønn,
- ii) avta eller være uendret med økning i mannens disponible inntekt (gitt marginallønn)

Figur 3. Marginal lønn i kroner for kona når $w=31,5$ kr og $k=100\,000$ kr under gjeldende skatteregler. Stiplet under individuell beskatning

- iii) først stige for deretter å avta med alder (for svært unge er utdanning et sterkere alternativ til jobb enn for eldre kvinner, for eldre kvinner er trolig preferansene for fritid sterkere enn for noe yngre kvinner)
- iv) avta med økt antall barn, noe sterkere hvis det er antall barn under 6 år som øker enn hvis økningen gjelder barn over 6 år
- v) avta med svekket helse

Dette er forventninger vi har til sammenhengene ut fra den teoretiske tankegangen skissert foran. Vi vet ikke om det faktisk forholder seg slik og vi vet derfor heller ikke noe om styrken i sammenhengene. Basert på observasjoner av 1 207 gifte kvinners tilknytning til arbeidsmarkedet i 1979 skal vi imidlertid anslå disse sammenhengene.

Resultater: Jobb eller ikke jobb

Estimeringen falt slik ut at forventningene til fortegn på sammenhengene mellom jobbsannsynligheten og forklaringsvariablene stort sett ble innfridd. Marginallønn, alder, antall barn og helsetilstand hadde alle den forventete virkning på jobbsannsyn-

ligheten og med en klar signifikant forklaringskraft.

Virkningen av mannens disponible inntekt på kvinnens jobbsannsynlighet ga mindre klare utslag. Dette siste betyr at vi ikke kan påvise inntektseffekter i arbeidstilbudet. Kvinnens marginallønn avhenger imidlertid av mannens inntekt, dersom hun skattes sammen med sin mann og følgelig vil mannens inntekt likevel virke inn på kvinnens ønske om arbeid.

I tabellene 1-3 nedenfor viser vi hvordan jobbsannsynlighetene endrer seg som følge av endringer i noen av de forklaringsvariablene vi har trukket inn i analysen.

Setter vi inn gjennomsnittsverdier for alle forklaringsvariable, vil jobbsannsynligheten bli tilnærmet lik den observerte yrkesfrekvens for gifte kvinner i 1979 slik yrkesdeltaking er definert i vår analyse. I tabell 1 har alle andre forklaringsvariable enn mannens inntekter verdier lik gjennomsnittet for alle kvinner i 1979. Gjennomsnittsin-

Tabell 1. Jobbsannsynlighetens variasjon med mannens inntekt. Alle andre variable lik sampelgjennomsnittet

Mannens inntekt kr	Kvinnens marginallønn ved første arbeidstime kr (w=31,50 kr)	Jobbsannsynligheten
0	29.8	0.83
20 000	24.5	0.77
50 000	20.0	0.70
100 000	15.5	0.60
150 000	11.7	0.48
200 000	8.4	0.34

tekten for de menn disse var gift med var i 1979 ca. kr 100 000. Vi ser da at jobbsannsynligheten (gitt faktisk skattesystem) er anslått til 0.60

Vi ser av tabell 1 at mannens inntekt har stor betydning for konas yrkesdeltaking via virkningen på hennes marginallønn. Dette skyldes som nevnt det norske skattesystemet med felleslikning for lave inntekter. Resultatene kan antyde at dette elementet i vårt skattesystem har negativ effekt på gifte kvinners yrkesdeltaking. Hvis vi isolert opphevd felleslikningen, ville det for en kvinne med gjennomsnittstimelønn 31,5 kr og med ektefelleinntekt på 100 000 kr, bety nærmest en dobling av marginallønna. Av tabell 1 ser vi at dette har stor betydning for yrkesdeltakingen.

Resultatene er så langt et første forsøk på å tallfeste denne type av effekter og det er grunn til å understreke at resultatene baserer seg på en forenklet modell. Resultatene er likevel interessante, men må tolkes med en viss forsiktighet.

En av de forutsetninger vi her bygger på, er at avgjørelsen om yrkesdeltaking tas ut fra en lokal nytteevaluering (sammenligner det å arbeide 0 timer med det å arbeide 1 time). Dette kan isolert sett ha bidratt til å overvurdere virkningen av marginallønna noe. Det er arbeid på gang som vil kaste ytterligere lys over sammenhengene.

Vi ser av tabell 2 og 3 at antall barn i husholdningene betyr svært mye for yrkesdeltakingen for gifte kvinner. En sammenligning av virkningen av å ha små barn (0-6 år) og det å ha større barn (7-15) viser at mindre barn har sterkere negativ effekt på yrkesdeltakingen enn større barn.

En kombinasjon av lav marginallønn (f.eks. lavutdannet kvinne gift med rik mann) og mange små barn, trekker derfor ganske kraftig i retning av lav yrkesdeltaking. Motsatt vil høy marginallønn (f.eks. høyt utdannet kvinne gift med fattig mann) og få barn trekke i retning av høy yrkesdeltaking.

Ser en tilbake på 1970-årene vil en se at yrkesdeltakelsen blant gifte kvinner økte sterkt.

Modellen gir ikke noen direkte forklaring på denne utviklingen, men vi vil vente at kvinners lønn har økt på grunn av økt ut-

Tabell 2. Jobbsannsynlighetens variasjon med antall barn under 6 år (Alle andre variable er lik sampelegjennomsnittet)

Antall barn under 6 år	Jobbsannsynligheten
0	0.64
1	0.53
2	0.41
3	0.30

Tabell 3. Jobbsannsynlighetens variasjon med antall barn over 6 år (Alle andre variable lik sampelegjennomsnittet)

Antall barn over 6 år	Jobbsannsynligheten
0	0.62
1	0.59
2	0.56
3	0.54

danning, samtidig som barnetallet har sunket betydelig. Slik vurdert passer modellen med den faktiske utvikling.

Resultater: Arbeidstid og skatteregler

Gitt at kvinnen arbeider, så sier modellen vår at hennes arbeidsinnsats er avhengig av marginallønna, mannens inntekt og sosio-økonomiske variable.

I tabell 4 viser vi noen konsekvenser av de empiriske resultatene vi har fått.

Tabell 4. Prosentvis endring i arbeidstid for en gift kvinne (gitt at hun arbeider) ved 1 prosent økning i bruttolønn pr. time. Mannens inntekt satt lik kr. 200 000 (1979)

Kvinnens inntekt (1979) kr.	Prosentvis endring i arbeidstid
15 000 (fellesliknet)	2.0
50 000 (særskilt liknet)	0.8

Hvis kvinnens timelønn øker med 1 prosent og mannens inntekt er kr. 200 000, ser vi at kvinnen ønsker å øke sin arbeidsinnsats med 2 prosent dersom hun tjener kr. 15 000 i utgangspunktet (og er fellesliknet) og med 0.8 prosent dersom hun tjener kr. 50 000 (og dermed er særskilt liknet). Økte timelønns-satser virker derfor relativt sterkt motiverende på arbeidsinnsatsen, og mer jo lavere kvinnens inntekt er før lønnsøkningen. Spesielt er virkningen sterk hvis

kvinnens arbeidstid i utgangspunktet er lav.

Hva med virkningen av f.eks. en lønnsøkning på 1 prosent på det forventede arbeidstilbud i timer blant gifte kvinner? Det forventede arbeidstilbudet i timer er lik produktet av

- i) antall kvinner
- ii) jobbsannsynligheten
- iii) antall timer arbeidet, gitt at kvinner arbeider

Modellen vår kan gi svar på dette. Setter vi inn gjennomsnittsverdier for forklarings-

variablene som påvirker jobbsannsynlighetene og antall timer arbeidet, får vi til svar at forventet antall timer tilbudt av gifte kvinner i 1979 vil stige med $(0,7 + 0,6 = 1,3$ prosent.) 0.7 prosent kan tilskrives prosentvis økning i yrkesfrekvens og 0.6 kan tilskrives økning i antall timer arbeidet av en "gjennomsnittskvinne". En lønnsøkning på 1 prosent vil altså øke arbeidstilbudet blant gifte kvinner med 1,3 prosent og økningen fordeler seg praktisk talt likt på økt yrkesdeltaking og på økt arbeidstid i timer.

FAMILIEBESKATNING - SKATTEKOMMISSJONENS FORSLAG

Av

Elizabeth Nygaard

1. INNLEDNING

I denne artikkelen sammenlignes Skattekommissjonens flertallsforslag til familiebeskatning med dagens regelverk. Med familiebeskatning mener vi de reglene i personbeskatningen som knytter an til barnetall og ekteskapeleg status. Spørsmålene som stilles er om Skattekommissjonens forslag tar bedre hensyn til forskjeller i skatteevne mellom ulike familietyper, og om Skattekommissjonens forslag i større grad oppfyller andre familiepolitiske mål.

2. OPPGAVER FOR FAMILIEBESKATNINGEN

Familiebeskatningen er et middel til å oppfylle fordelingspolitiske mål. Den skal bidra til utjamning av forskjeller i inntektstakeres skatteevne som skyldes at de tilhører familier av ulike typer og størrelser.

- For en gitt inntekt vil skatteevnen reduseres når barnetallet øker.
- For en gitt inntekt vil en inntektstaker med ektefelle uten inntekt ha mindre skatteevne enn en inntektstaker uten slik ektefelle dersom resultatet av ektefellens arbeid i hjemmet ikke dekker hennes forbruk.

- Inntektstakere i husholdninger med flere voksne har større skatteevne fordi husarbeid, omsorgsarbeid og faste utgifter kan deles på flere.

Familiebeskatningen skal også bidra til å oppfylle andre familiepolitiske mål. De familiepolitiske målene kan være mange og motstridende. Skattekommissjonen nevner to mål for familiebeskatningen.

- Den skal ikke favorisere enkelte samlivsformer framfor andre. Med dette menes at familiens skatt skal være den samme enten samlivet er basert på ekteskap eller ikke.
- Skattereglene skal bidra til å fremme likestilling mellom menn og kvinner i den forstand at de skal stå likt i valget mellom lønnet utearbeid eller ulønnet hjemmearbeid.

3. REGLER I FAMILIEBESKATNINGEN - DAGENS SYSTEM OG SKATTEKOMMISSJONENS FORSLAG

Både i dagens skattesystem og i Skattekommissjonens forslag er det bare barnetrygden som uttrykkelig skal utbetales til den kvinnelige ektefellen. Ellers er systemet formelt kjønnsnøytralt. I praksis vil det hovedsakelig være slik at det er kvinnens inntekt som er "inntekt nr. 2" eller den laveste

Regel	Dagens skattesystem 1983-regler	Skattekommisjonens forslag
Barnetrygd	1. barn: 3 816 kr, 2. barn: 4 644 kr, 3. barn: 5 772 kr, 4. barn: 6 202 kr, 5. barn og hvert av de flg.: 6 516 kr Enslige forsørgere får stønad for ett barn mer enn det faktiske barnetallet	8 000 kr for hvert barn. Enslige forsørgere får 10 000 kr (uansett barnetall) i tillegg til barnetrygden
Forsørgerfradrag i skatt	Barn under 16 år: 1 320 kr pr. barn Barn 16-19 år: 1 830 kr pr. barn	Barn under 16 år: ikke noe fradrag. Barn 16-19 år: som dagens system
Foreldre- fradrag/ enslig forsørger- fradrag i inntekt	Barn 14-20 år: 600 kr Ett barn under 14 år: 3 500 kr To el. flere barn under 14 år: 4 500 kr For dokumenterte utgifter: Ett barn under 14 år: opptil 9 000 kr To el. fl. barn under 14 år: opptil 11 000 kr	Ikke noe fradrag
Foreldre- fradrag i skatt	Ikke noe fradrag	1 000 kr
Felles- likning/ skatte- klasse 2	Ektefeller kan liknes sammen. Det gir lavere skatt enn særskilt likning dersom én eller begge ektefeller har en inntekt som er omlag 30 000 kr eller lavere. Enslige forsørgere liknes i klasse 2.	
Overfør- bart person- fradrag		Personer med så lav inntekt at skatten på nettoinntekten blir mindre enn 5 000 kr, kan overføre den delen av personfradraget en selv ikke benytter til ektefellen

inntekten. Vi vil derfor omtale den laveste inntekten som kvinnens inntekt.

De virkemidlene som er nevnt i oversikten ovenfor er alle ment å ivareta fordelingspolitiske hensyn.

Barnetrygden skal kompensere noe av den reduksjon i skatteevne som følger av at barn skal forsørges. Skattekommisjonen foreslår å øke barnetrygden og lar stønaden være den samme for hvert barn. I dagens system får enslige forsørgere barnetrygd for ett barn mer enn det faktiske antall barn, slik at stønaden øker med barnetallet. Skattekommi-

sjonen gir til enslige forsørgere en tilleggsstønad som er større enn barnetrygden pr. barn, og uavhengig av størrelsen på barnetallet.

Forsørgerfradrag i skatt fungerer på samme måte som barnetrygden, bortsett fra at stønaden ikke blir utbetalt direkte, men gis i form av redusert skatt. Skattekommisjonen foreslår å fjerne forsørgerfradraget for barn under 16 år (i stedet øker de barnetrygden). Men Skattekommisjonen beholder fradraget for barn mellom 16 og 19 år som i dagens system. Fradraget er likt for hvert barn.

Foreldrefradrag i skatt for den laveste inntekten eller den ensliges inntekt skal erstatte foreldrefradraget i inntekt i dagens system. I dagens regler betraktes utgifter til barnepass som utgifter til inntekts ervervelse og trekkes fra bruttoinntekten før den beskattes. Siden skatten er progressiv, blir fordelene større jo høyere den laveste inntekten er. Skattekommissjonen erstatter imidlertid dette med fradrag i skatt slik at stønaden blir inntektsuavhengig. Størrelsen på fradraget er uavhengig av barnetallet.

Skattekommissjonen foreslår å innføre et personfradrag i den progressive skatten. Dersom en av ektefellene har så lav inntekt at statsskatten er mindre enn 5 000 kr, kan den delen av personfradraget en ikke selv får benyttet, trekkes fra i den andre ektefellens skatt. Dette skal erstatte skatteklasse 2. Felles likning og overførbart personfradrag er regler som reduserer forskjellsbehandlingen av familier med samme totalinntekt, men med ulik fordeling på ektefellene. Reglene innebærer lavere skatt for familier med svært ujamnt fordelte inntekter enn de hadde fått om de hadde blitt særskilt liknet.

Siden skatten er progressiv, øker fordelene ved skatteklasse 2 med mannens inntekt. Skattekommissjonen lar personfradraget komme til fradrag i skatt slik at stønaden blir uavhengig av størrelsen på mannens inntekt.

Både felles likning i klasse 2 og det overførbare personfradraget er en stønad som gis uansett om kvinnen har omsorg for barn eller ikke.

Det som særpreger Skattekommissjonens forslag, er at fradrag i inntekt erstattes med fradrag i skatt slik at stønadene blir inn-

tektsuavhengige. Videre øker de barnetrygden betydelig, mens foreldrefradraget reduseres kraftig. Stønadene er dels uavhengig av barnetall, dels lik for hvert barn, i motsetning til dagens system der både barnetrygd og forsørgerfradrag er forskjellig for hvert barn.

4. FORDELINGSPOLITISKE VIRKNINGER.

Vi skal vise hvordan Skattekommissjonens forslag til endringer til sammen tar hensyn til forskjeller i skatteevne, sammenliknet med det dagens regler tilsammen gir.

Vi skal bruke forskjeller i skatt som uttrykk for hvordan skattesystemene tar hensyn til forskjeller i skatteevne mellom ulike husholdningstyper.

I innledningen nevnte vi tre årsaker til at skatteevnen ble påvirket av hva slags husholdningstype en lever i. Den første var forsørging av barn, som reduserer skatteevnen. Den andre var forsørging av hjemmeverende kone. Den tredje var fordeler ved felles husholdning, som øker skatteevnen. (I tillegg er selvfølgelig inntekten av betydning for skatteevnen.)

Oppgaven blir derfor å sammenlikne forskjeller i inntektstakers skatt som skyldes at de har forskjellig barnetall, at de har kone som i hovedsak arbeider i hjemmet, og at de tilhører husholdninger med en voksen framfor husholdning med to voksne (dvs. er gift).

I beregningene er det antatt at alle barn er under 14 år.

Vi definerer en to-inntektsfamilie som en familie der hver av ektefellene tjener

50 000 kr eller mer, slik at de liknes særskilt eller bruker hele personfradraget selv.

Både i to-inntektsfamiliene og i familiene med enslig forsørger antar vi at de dokumenterte utgiftene til barnepass er så store at de kan trekke fra maksimalt foreldrefradrag. For øvrig er bare standardfradragene (minste- og oppgjørfradragene gjelder bare dagens system) trukket fra inntektene før beskatning.

I hele artikkelen vil ordet "stønad" også bli brukt når stønaden, eller fordelene, gis i form av skattelette. Barnetrygd betraktes som negativ skatt

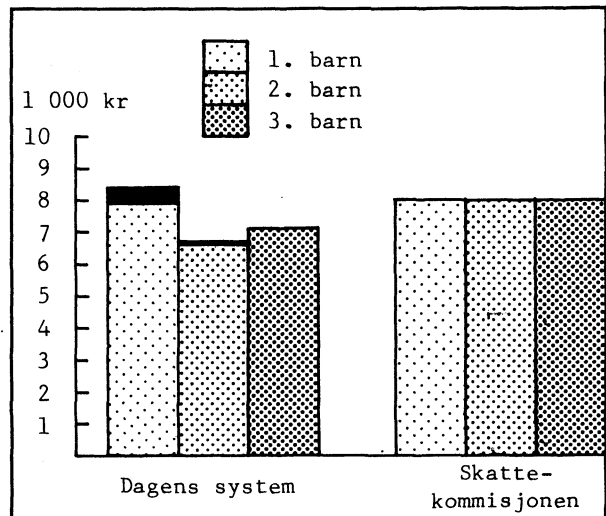
Skattekomisjonens forslag er sammenliknet med skattereglene for 1983. Skatteberegningene er foretatt ved hjelp av SSB's modell KFS, som er et EDB-program som beregner skatt og disponible inntekter for typehusholdninger.

Forsørging av barn

Her skal vi undersøke i hvilken grad dagens system og Skattekomisjonen kompenserer for den reduksjonen i skatteevne som følger av at en gitt inntekt også skal brukes til forsørging av barn. Stønaden for hvert barn er det familiene betaler mindre i skatt når barnetallet øker.

I dagens system vil stønaden for første barn i to-inntektsfamiliene til en viss grad avhenge av hvordan inntektsopptjeningen er fordelt mellom ektefellene. I familier hvor ektefellene tjener omlag det samme, vil stønaden for første barn dessuten øke med økende inntekt. Forskjellen i stønad til familier med inntekt på 180 000 kr og

Figur 1. Stønad og skattelette grunnet barn til to-inntektsfamilier, med samlet inntekt 180 000 kr

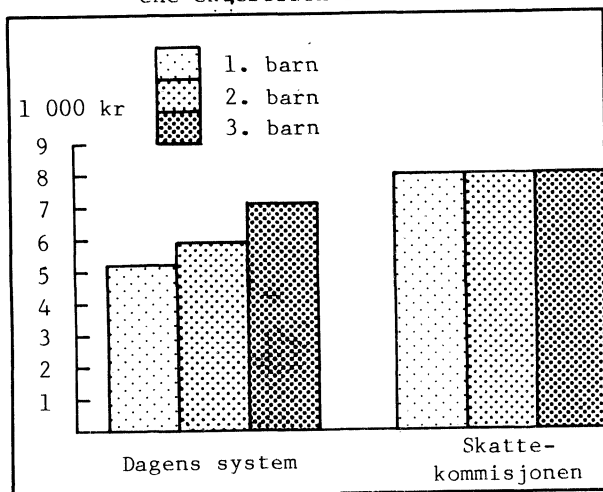
inntekt på 300 000 kr er omlag 1 000 kr.

Figur 1 og 2 viser stønadene for første, andre og tredje barn i dagens system og etter Skattekomisjonens forslag i hhv. to-inntektsfamilier og familier der bare den ene ektefellen har inntekt. Figurene gjelder når inntekten er 180 000 kr. I to-inntektsfamiliene i dagens system er forskjellen i stønad mellom jevn og ujevn inntektsfordeling ektefellene i mellom markert med "tykk" strek.

Figurene viser at i dagens system er stønaden til to-inntektsfamiliene størst for det første barnet til tross for at barnetrygden da er lavest. Årsaken er at størstedelen av skatteletten som følger av foreldrefradraget blir "brukt opp" på barn nr. én.

Dersom ektefellene har samme inntekt, er stønaden for første barn litt større i dagens system enn etter Skattekomisjonens forslag. For barn nr. to er stønaden størst etter Skattekomisjonens forslag, og like

Figur 2. Stønad grunnet barn til familier med inntekt 180 000 kr, der den ene ektefellen ikke har inntekt

stor som for første barn.

I dagens system er stønaden for tredje barn større enn for andre, og den samme i en-inntekts- og to-inntektsfamiliene, men lavere enn stønaden i Skattekommissjonens forslag.

I en-inntektsfamiliene er stønaden størst i Skattekommissjonens forslag, lik for hvert barn og den samme som for to-inntektsfamiliene. I dagens system er stønaden til en-inntektsfamiliene økende med barnetallet og lavere enn for to-inntektsfamiliene fordi de ikke er berettiget til foreldrefradraget i inntekt.

Konklusjonen på dette er at Skattekommissjonen tar større hensyn til reduksjon i skatteevne grunnet forsørging av barn enn det dagens system gjør.

Hjemmeværende ektefelle

For en gitt inntekt er stønadene til

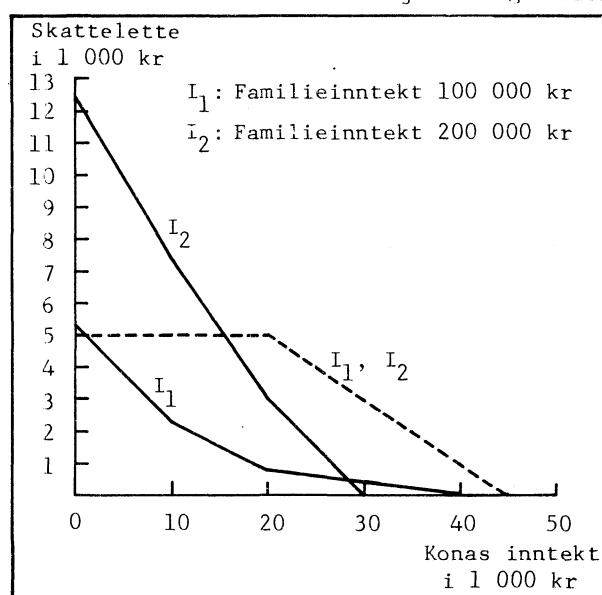
familier der den ene ektefellen i hovedsak arbeider i hjemmet, i dagens system forskjellen i skatt mellom klasse 1 og klasse 2 og i Skattekommissjonen forslag forskjellen i skatt uten og med overførbart personfradrag.

For en gitt familieinntekt vil størrelsen på skatteletten avhenge av størrelsen på husmorens inntekt, som kan variere mellom null og det nivået der det lønner seg med særskilt likning eller der hun bruker hele personfradraget selv. På grunn av progresjonen i skatten vil skatteletten i dagens system øke med økende familieinntekt.

Figur 3 viser skatteletten som funksjon av konas inntekt, når familieinntekten er 100 000 kr og 200 000 kr, og barnetallet er null.

Vi ser at når familieinntekten er 100 000 kr, er Skattekommissjonens skattelette større enn skatteletten i dagens system for så å si alle verdier på konas inntekt.

Figur 3. Skattelette som følge av felleslikning og overførbart personfradrag til familier der husmora i hovedsak arbeider hjemme. Ingen barn

Når familie-inntekten er 200 000 kr er skatteletten i dagens system betydelig større enn i Skattekommisjonen når kona ikke har inntekt, og dagens system gir større skattelette helt til konas inntekt er omlag 15 000 kr.

I dagens system er reduksjonen i skatteletten mindre jo høyere konas inntekt er. I Skattekommisjonens forslag er skatteletten konstant inntil konas inntekt er 20 000 kr, deretter avtar den til null ved 45 000 kr.

I dagens system vil størrelsen på stønadene være bestemt av progresjonstakten. Progresjonstakten får følgelig en familiepolitisk funksjon i tillegg til den generelle fordelingspolitiske funksjonen. For lave familie-inntekter er Skattekommisjonens stønad til familier med hjemmeværende kone større enn i dagens system. For høye familie-inntekter vil stønaden være størst i dagens system når kona tjener lite, men størst i Skattekommisjonens forslag når kona tjener "mye".

Fordelen ved felleleshusholdning

En person med en gitt inntekt som gifter seg med en person med så høy inntekt at det lønner seg for dem fortsatt å liknes særskilt eller som bruker hele personfradraget selv, vil ikke få endret skatt som følge av giftemålet dersom han/hun ikke har barn. Ingen av skattesystemene tar følgelig hensyn til fordelene ved å være to om utgiftsdeling og husarbeid.

Har han/hun barn, vil noen av stønadene som er knyttet til barnetall reduseres. For å få fram forskjellen i stønad til en enslig inntektstaker med barn, og en gift inntektstaker med barn, skal vi sammenlikne skatten

til en barnefamilie med enslig forsørger med skatten pr. inntektstaker i en familie med to inntektstakere hvor hver av dem tjener det samme som den enslige. Stønadene som skal kompensere for ulempen ved å være alene om barnepass blir da,

$$S_i^E = [T_{i-1}^E(I) - T_i^E(I)] - \frac{1}{2} [T_{i-1}^G(2I) - T_i^G(2I)]$$

S_i^E = stønad grunnet "enslighet" for i. barn

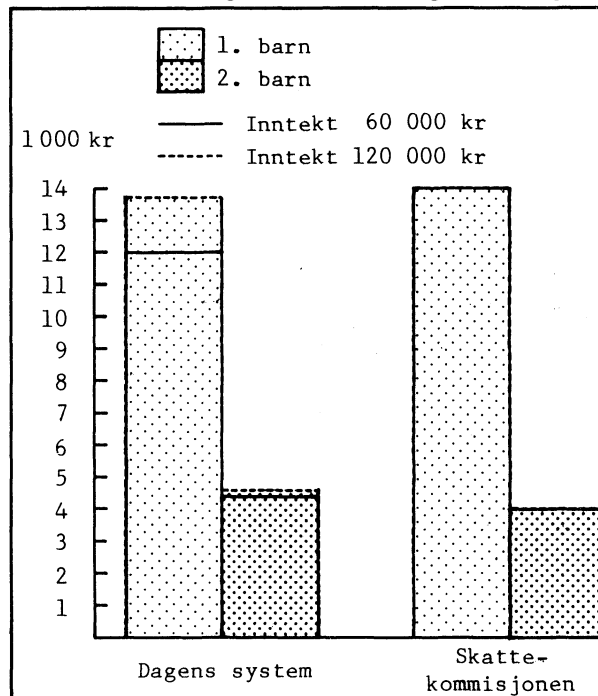
T_i^E = skatt til enslig med i barn

T_i^G = skatt til gift person med i barn

I = gitt inntekt

I dagens system blir noen av stønadene til enslige gitt i form av reduksjon i nettoinntekt og i form av lavere progresjons-

Figur 4. Stønad og skattelette grunnet "enslighet" til enslige forsørgere

skatt. Stønadene vil derfor øke med økende inntekt.

Figur 4 viser stønad grunnet "enslighet" for første og andre barn når inntekten er 60 000 kr og 120 000 kr. Det er bare i dagens system stønaden endres når inntekten øker til 120 000 kr.

Vi ser at stønaden er vesentlig høyere for første barn i begge skattesystemene. Dette skyldes at det meste av foreldrefradraget i inntekt i dagens system og den utvidete barnetrygden i Skattekomisjonens forslag blir "brukt opp" på første barn. Begge systemene anser altså det å være enslig forsørger i seg selv som å være den største ulempen, og at ulempen i mindre grad er avhengig av barnetallet.

Ellers er stønadsnivået om lag det samme i dagens system som i Skattekomisjonens forslag. Begge systemene tar om lag samme hensyn til ulempen ved å være alene om barnepass.

5. VIRKNINGEN FOR FAMILIEPOLITISKE MÅL

Likestilling mellom gifte og ugifte

Personer som lever sammen uten å være gift, faller utenfor reglene som gjelder ektefeller. I dagens system er det skatteklasse 2, i Skattekomisjonens forslag er det det overførbare personfradraget. I begge systemene vil det være slik at når kvinnen i hovedsak arbeider hjemme, vil familiene komme bedre ut hvis mann og kone gifter seg enn hvis de lever sammen uten å være gift.

Likestilling mellom menn og kvinner

Med at skattesystemet skal bidra til likestilling mellom menn og kvinner, menes det at skattesystemets virkning på arbeidstilbudet skal være den samme for menn og kvinner. Ifølge tradisjonell arbeidstilbudsteori vil en arbeidstilbyder arbeide helt til gevinsten ved å øke arbeidstiden med én time er lik gevinsten med én time mer fritid. Gevinsten ved én times ekstra jobbing vil avhenge av hvor stor marginals-katten er. Hvis menn og kvinner har samme preferanser mht. til arbeid og fritid, er de likestilt dersom deres skattefunksjoner er identiske.

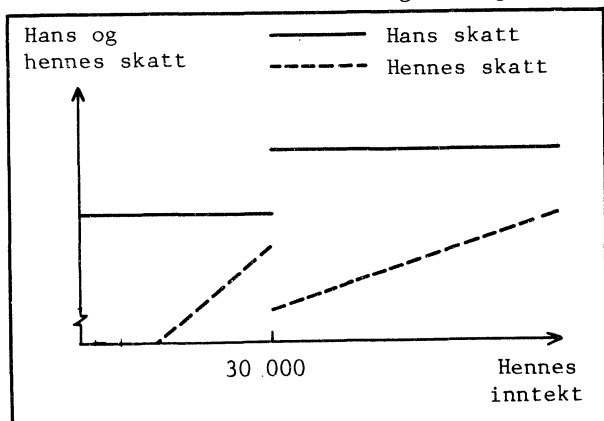
Det er imidlertid mulig at menn og kvinner har forskjellige avveininger mellom arbeid og fritid. En interessant mulighet er at mannens gjennomsni tsskatt er avgjørende for kvinnens arbeidstilbud slik at kvinnens arbeidstilbud er bestemt av konsekvensene for mannens skatt. At svært mange kvinner har tilpasset seg slik at inntekten ligger oppunder grensen der det lønner seg med særskilt likning, kan kanskje tyde på at det er slik.

I det følgende antar vi at mannens inntekt er gitt og viser hans og hennes skatt som funksjon av hennes inntekt.

Figur 5 og 6 er prinsipp-skisser av skattefunksjonene som følger av Skattekomisjonens regler og dagens system.

Ved felleslikning i skatteklasse 2 blir kvinnens inntekt lagt til mannens før den skattlegges, slik at hennes marginals-katt blir svært høy selv på lave inntekter. I skjæringspunktet der det lønner seg å gå

Figur 5. Hans og hennes skatt, eksklusive pensjonsavgift, som funksjon av hennes inntekt når hans inntekt holdes konstant. Dagens regler

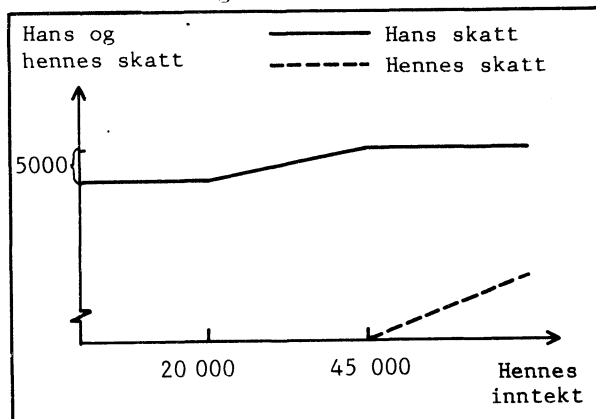

over til særskilt likning, faller kvinnens skatt mens mennens skatt øker tilsvarende mye.

Etter Skattekomisjonens forslag vil kvinnens skattefunksjon ha et mer "normalt" forløp idet den stiger med økende inntekt. Mannens skatt vil være konstant inntil kvinnens inntekt er så stor at det påløper statsskatt. Deretter vil skatten hans stige med differansen mellom 5 000 kroner og kvinnens statsskatt inntil hennes skatt er 5 000 kroner, og hun bruker hele personfradraget selv. Deretter er mennens skatt konstant med økende inntekt for kvinnen.

Dersom det er kvinnens marginalsatt som betyr mest for hennes arbeidstilbud, er Skattekomisjonens forslag et bidrag til likestilling mellom menn og kvinner. Dersom det er mennens skatt som betyr mest, vil Skattekomisjonens forslag bare øke likestillingen i de familier der mennens inntekt er så stor at forskjellen i skatt mellom klasse 2 og klasse 1 er større enn mennens del av kvinnens personfradrag.

Figur 6. Hans og hennes skatt, eksklusive pensjonsavgift, som funksjon av hennes inntekt når hans inntekt holdes konstant. Skattekomisjonens forslag

6. SAMMENFATNING OG KONKLUSJON

I innledningen nevnte vi to hovedoppgaver familiebeskatningen: utjamning i skatteevne mellom ulike husholdningstyper, og likestilling.

Vår undersøkelse tyder på at Skattekomisjonens bidrag til utjamning ikke er vesentlig forskjellig fra det dagens regelverk tilsammen gir. Stønadene til barnefamilie og enslige forsørgere øker noe. Om skatteletten til familier med hjemmeværende kone øker eller ikke i forhold til dagens regler, avhenger av familiens samlede inntekt.

Videre er det usikkert om Skattekomisjonens forslag vil føre til større likestilling.

Skattekomisjonen fjerner én skatteregel som bare gjelder for ektepar (skatteklasse 2), men innfører en ny (overførbart personfradrag).

Om Skattekomisjonens forslag gir større likestilling mellom menn og kvinner avhenger

av hva som betyr mest for kvinnes arbeidstilbud. Er hennes marginalsatt avgjørende, kan Skattekommisjonens forslag føre til større likestilling. Er mannens skatt avgjørende, er det mer usikkert om Skattekommisjonens forslag vil gi større likestilling.

I et hvert skattesystem vil det være en konflikt mellom individbeskatning og husholdningsbeskatning. Skattekommisjonen løser

selvsagt ikke denne konflikten. Derimot løser de den konflikten som ligger i dagens skattesystem mellom hensynet til forsørging av hjemmeværende kone og hensynet til konas arbeidstilbud, - dersom kvinnens marginalsatt er avgjørende for hennes arbeidstilbud. Skatteletten som Skattekommisjonen gir til familier der inntekten er svært skjevt fordelt mellom ektefellene, har ingen virkning for kvinnens marginalsatt.

NYE FORSKNINGSRAPPORTER

SAMFUNNSØKONOMISKE STUDIER

LASSE FRIDSTRØM: INDIVIDUAL LABOUR SUPPLY IN NORWAY. SAMFUNNSØKONOMISKE STUDIER NR. 58, SIDETALL 177, 1984. ISBN 82-537-2114-5. PRIS KR. 24,00.

Publikasjonen er i første rekke en analyse av sammenhengene mellom individers tilbud av arbeidskraft og deres respektive sosio-demografiske kjennetegn (kjønn, alder, utdanning, ekteskapelige status og barnetall). Analysen er basert på et tverrsnittsmateriale av individdata hentet fra arbeidskraftundersøkelsene 1977, sammen med data for registrert arbeidsledighetsprosent og daghjemdekning. Materialet gjelder alle kvinner og menn i alderen 16-74 år, untatt vernepliktige og skoleelever/studententer.

Hvordan arbeidstilbudet avhenger av personenes sosiodemografiske kjennetegn estimeres med utgangspunkt i en binær logit-modell. Alle forklaringsfaktorer er signifikante med de forventede fortegn. Arbeidsledigheten har en sterk negativ virkning på arbeidstilbudet noe som kan tolkes som tegn på en betydelig skjult ledighet. Daghjemdekningen har en beskjeden, men signifikant positiv virkning på arbeidstilbudet til kvinner med barn i den aktuelle alder.

Sammenhengen mellom sysselsatte personers arbeidstid og deres sosiodemografiske kjennetegn estimeres ved hjelp av lineær regresjon. Analysen gir signifikante parametre, men nokså svak forklaringskraft. Ved å

kombinere resultatene fra denne arbeidstidsanalysen med logit-modellens anslag for forventet arbeidstilbud beregner en et forventet tilbud av arbeidskraft, målt i timer, fra hver persongruppe.

Å måle tilbudet av arbeidskraft byr imidlertid på en del prinsipielle og praktiske problemer, knyttet til eksistensen av skjult arbeidsledighet og rasjonering i arbeidsmarkedet. En betydelig del av publikasjonen er viet drøfting av disse spørsmålene. Den anvendte økonomiske modell tar i noen grad hensyn til problemet, ved at registrert ledighet nyttes som indikator på omfanget av rasjonering i arbeidsmarkedet.

RAPPORTER

MORTEN REYMERT: IMPORT- OG EKSPORTLIGNINGER I KVARTS. UTLEDNING, ESTIMERING OG SIMULERING MED LIGNINGER FOR UTENRIKSHANDELEN. RAPPORTER 84/18, SIDETALL 83, 1984. ISBN 82-537-2123-4. PRIS KR. 18,00.

I Statistisk Sentralbyrå har det i lengre tid blitt arbeidet med å utvikle en kvartalsmodell for norsk økonomi, KVARTS. De siste årene har arbeidet vært konsentrert om å estimere og teste adferdslikninger i en KVARTS-versjon med utgangspunkt i kvartalsvise nasjonalregnskapstall for årene 1966-1978. Denne KVARTS-versjonen er kalt KVARTS-75, og er i bruk i Statistisk Sentralbyrås arbeid med konjunkturanalyser. Rapporten er en dokumentasjon av det arbeidet som er utført for å finne fram til relevante adferdslikninger for import og

eksport for implementering i denne modellen.

Behandlingen av import i KVARTS-75 er nært knyttet til spesifiseringen av kvantumskryssløpet i modellen. For hver vare og for hver mottakende sektor er det beregnet en importandel på grunnlag av årlige nasjonalregnskapstall fra modellens basisår, 1975. For industrivarene er det antatt at disse importandelene er elastiske mhp. endringer i relative priser. Importprisene er eksogene i KVARTS-75 og forutsettes bestemt på verdensmarkedet uavhengig av konjunkturforløpet i norsk økonomi.

Både eksportvolum og -priser er endogene variable i KVARTS-75 for en rekke av modellens varer. Det er estimert og testet etterspørselslikninger for norsk eksport hvor eksportvolumet avhenger av blant annet aktivitetsnivået i utlandet og forholdet mellom priser på norsk eksport og priser på konkurrerende varer på verdensmarkedet. I de implementerte prislikningene er utviklingen i de norske eksportprisene knyttet til endringer i variable enhetskostnader hos innenlandske hovedleverandører av varen og prisen på konkurrerende varer på verdensmarkedet. For flere av de viktige eksportvarene antas det imidlertid at prisene er bestemt på verdensmarkedet, og de er dermed behandlet som eksogene i KVARTS-75.

I rapporten er det forøvrig drøftet nærmere enkelte metodespørsmål knyttet til å utlede, estimere og teste økonomiske adferdslikninger for bruk i makroøkonomiske modeller. I et avslutningskapittel i modellen drøftes mulige alternative utforminger av eksport- og importrelasjoner ved en videreutvikling av KVARTS-modellen.

MORTEN JENSEN OG MORTEN REYMERT: KVARTS-TALSMODELLEN KVARTS - MODELLUTFORMING OG TEKNISK DOKUMENTASJON. RAPPORTER 84/25, SIDETALL 87, 1984. ISBN 82-537-2139-0. PRIS KR. 18,00

Den første versjonen av Statistisk Sentralbyrås kvartalsmodell - KVARTS - er nå operativ. Modellen er bygd opp rundt et pris- og et kvantumskryssløp med basisår 1975 og en rekke definisjonslikninger. I tillegg inneholder modellen en rekke stokastiske adferdslikninger - om lag 80 i alt - som er tallfestet ved hjelp av økonomiske metoder på grunnlag av tidsserier fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet og andre kilder. Disse likningene endogeniserer en rekke makroøkonomiske variable.

Hovedformålet med rapporten er å gi en samlet dokumentasjon av de økonomiske adferdslikningene som er implementert i KVARTS-75. Det teoretiske og økonomiske grunnlaget for de fleste av disse likningene, men ikke alle, er utførlig dokumentert i egne rapporter. Denne rapporten er i første rekke utarbeidet for å gi en kortfattet samlet dokumentasjon. I et eget avsnitt er det i tillegg gjort nærmere rede for hvilke kriterier som har ligget til grunn ved utvelgelsen av likninger for endelig implementering i KVARTS-75.

Hovedtrekkene i det økonomiske innholdet i KVARTS-75 kan kort oppsummeres slik:

- Modellen har innslag av tilbyderatferd på kort sikt siden lagerendringer fungerer som støtpute mellom produksjon og etterspørsel, men har klare Keynesianske egenskaper når horisonten for analysen strekker seg over 1-1 1/2 år.

- De langsiktige multiplikatorene i modellen svarer i stor grad til lærebokegenskapene for Keynesianske modeller for åpne økonomier. Eksempelvis virker en balansert budsjettendring ekspansivt og svekker driftsbalansene.

- Inflasjonsmekanismene er i hovedsak av "cost-push"-typen. I modellen er både lønninger og importpriser eksogene. Det er bare små innslag av "demand pull" inflasjon.

- Modellen er trolig stabil. Med det menes at dersom modellen har generert en jevn langsiktig utviklingsbane for norsk økonomi vil varige eller temporære endringer i en eksogen variabel kunne gi opphav til avvik fra banen, eventuelt konjunkturbølger, men modellresultatene konvergere mot en (ny) jevn utviklingsbane. Det meste av tilpasningen som følge av endringer i eksogene variable, finner sted i løpet av 5-7 år.

EVA IVÅS OG GUNNAR SOLLIE: MODIS IV. DETALJERTE VIRKNINGSTABELLER FOR 1983. RAPPORTER 85/3, SIDETALL 268, 1985. ISBN 82-537-2153-6. PRIS KR. 45,00.

Rapporten presenterer tabeller som illustrerer virkemåten til modellen MODIS IV. Disse tabellene kalles virkningstabeller, og uttrykker hvordan endringer i en eller flere eksogene eller utenfra gitte variable virker på de endogene eller modellberegnete variable. De eksogene variable eller grupper av variable betegnes virkningsvariable. Virkningstabellene viser virkninger på de modellberegnete variable av partielle endringer i virkningsvariablene. Som regel endres virkningsvariablene med 10 prosent ut fra nivået i det året som ligger til grunn for modellberegningene, dvs. modellens

basisår.

Virkningstabellene som er gjengitt i denne rapporten, er beregnet med 1983 som basisår, dvs. at nasjonalregnskapet for 1983 ligger til grunn for estimeringen av modellens parametre og variable.

LORENTS LORENTSEN OG KJELL ROLAND: MARKEDET FOR RÅOLJE. HISTORISK UTVIKLING. TEORIER OG MODELLER. PRISPROGNOSE. RAPPORTER 85/4, SIDETALL 58, 1985. ISBN 82-537-2145-5. PRIS KR. 20,00.

Rapporten består av tre deler. Først gis en historisk beskrivelse av verdens råoljemarked i etterkrigstiden, deretter en gjennomgang av ulike teorier for råoljemarkedet og til sist presenteres en enkel modell som beskriver dette markedet.

Råoljemarkedet var i perioden fram til tidlig på 1960-tallet dominert og kontrollert av et fåtall multinasjonale selskaper. På 1960-tallet ble maktforholdene gradvis endret ved etableringen av OPEC og ved opprettelsen av en rekke uavhengige oljeselskaper. Rundt 1980 fikk dessuten uavhengige mellommenn (såkalte "traders") en økende betydning, disse kjøper og selger råolje i spotmarkedet.

Teorier for markeder for ikke-fornybare ressurser kan føres tilbake til Ricardo og Malthus, men i nyere tid er det særlig Hotellings modell (arbitrasjeprinsipp) som har stått sentralt. Modellen beskriver betingelsene for likevekt over tid i et slikt marked, dvs. hva som er en optimal produksjonsplan for en produsent. Andre har lagt vekt på at viktige oljeprodusenter i dag er nasjonalstater og at disse i noen tilfeller har begrenset evne til å absorbere

inntektene fra olje- og gassutvinningen i den innenlandske økonomien. Også det faktum at størstedelen av verdens oljereserver ble nasjonalisert på 1970-tallet kan ha betydning for hvordan markedet fungerer. Det synes rimelig å tro at nasjonalstaten avveier inntekt nå og i framtiden forskjellig fra multinasjonale selskaper. Råoljemarkedet er i dag dominert av relativt få, store aktører. Teorier for monopolistisk konkurranse og spill har derfor også vært nyttet for å forstå markedet.

Siste del av rapporten inneholder en enkel prognosemodell for råoljemarkedet. Den består av et tradisjonelt økonometrisk etterspørselssystem samt blokker for tilbud av råolje fra OPEC og produsenter utenfor OPEC. Både på tilbuds- og etterspørselssiden er det lagt vekt på å få fram de "tids-lag" som eksisterer fra aktørene fatter beslutninger til produksjon og forbruk endres. Avslutningsvis er modellen brukt til å studere råoljeprisutviklingen fram til år 2000. Dette gjøres ved å anslå et intervall det er rimelig å forvente at prisen vil ligge innenfor. Også virkningene av kortsiktige sjokk i råoljemarkedet blir belyst.

MORTEN REYMERT OG CARL-ERIK SCHULZ: EKSPORT OG MARKEDSSTRUKTUR. EKSPORTUTVIKLING OG MARKEDSUTVIKLING FOR NORGE OG ANDRE LAND 1963-77. RAPPORTER 85/5, SIDETALL 149, 1985. ISBN 82-527-2155-2. PRIS KR. 30,00.

Utviklingen i Norges eksport i forhold til andre lands utenrikshandel har lenge vært et sentralt tema. Den relativt svake utviklingen i norsk eksport av såkalte tradisjonelle varer har blitt forsøkt forklart ved svekket konkurransevne som antas å ha slått ut i tap av markedsandeler på eksportmarkedene. Det har også blitt

hevdet at den norske eksporten har en ugunstig vare- og landssammensetning sammenliknet med andre lands eksport.

Formålet med rapporten har først og fremst vært å presentere resultater fra beregninger av indekser for markedsandeler og for vare- og landssammensetningen av norsk eksport for en lengre tidsperiode og for et stort antall varer. I tillegg inneholder også rapporten tilsvarende beregninger for eksporten for flere andre land, og disse indeksene er sammenliknet med de som er beregnet for Norge. Utviklingen i hvert enkelt eksportlands samlede eksport - og eksport av hver enkelt vare - er i beregningene delt opp i 4 komponenter: En indeks for markedsandeler, en indeks for varesammensetning, en indeks for landssammensetning og en indeks for samlet OECD-handel.

I rapporten er det også gitt en grundig utledning av indeksformlene, og informasjonsinnholdet i indeksene er drøftet med utgangspunkt i teorier for internasjonal handel. I indeksberegningene er det benyttet kjedede Laspeyresindekser.

Beregningene viser at for alle landene som omfattes av analysen har eksportutviklingen i stor grad fulgt utviklingen i samlet OECD-handel i perioden 1963-1977. For samlet eksport var markedsandelen i gjennomsnitt høyere for Norge og Nederland i 1977 enn i 1963, men for Sverige og særlig for Storbritannia og Nord-Irland gikk markedsandelene ned i gjennomsnitt. For Norge skyldtes i stor grad den sterke økningen i de gjennomsnittlige markedsandelene en særlig sterk økning i markedsandelene for energivarer som følge av veksten i eksporten av råolje og naturgass utover i 70-årene. Beregningene tyder videre på at for Norge og særlig Danmark kan varesammensetningen av

eksporten isolert sett synes å ha vært ugunstig, i den forstand at varene som veier tungt i disse landenes eksport har utgjort synkende andeler av verdenshandelen. Særlig for Vest-Tyskland, men også for Nederland, Storbritannia og Nord-Irland har varesammensetningen vurdert på denne måten vært gunstig. Vurdert på tilsvarende måte viser beregningene en jevnt over ugunstig landsammensetning av eksporten fra de tre skandinaviske landene. For Nederland, Storbritannia og Nord-Irland har landssammensetningen av eksporten vært gunstig ved at en forholdsvis stor andel av eksporten ble levert til land som hadde sterkere vekst i importen enn alle OECD-landene sett under ett.

ARNE RIDENG, KNUT Ø. SØRENSEN OG KJETIL SØRLIE: MODELL FOR REGIONALE BEFOLKNINGSFRAMSKRIVNINGER. RAPPORTER 85/7 SIDETALL 71, 1985. ISBN 82-537-2162-5. PRIS KR. 25,00.

Statistisk Sentralbyrå lager med jevne mellomrom befolkningsframskrivninger for alle landets kommuner. En slik framskriving er under utarbeiding og ventes publisert i 1985. For dette formål er det for flere år siden etablert en modell, som videreutvikles løpende og hvor datagrunnlaget oppdateres hvert år. Den tekniske utforming av modellen i den form den har pr. 1985 dokumenteres i denne rapporten. Rapporten inneholder ingen framskrivningsresultater.

Modellen har to klart atskilte deler. Et første trinn beregner tall for et regionalt mellomnivå, kalt prognoseregioner. Landet er inndelt i 97 prognoseregioner, hvor inndelingen er foretatt slik at hver region tilnærmet skal utgjøre en arbeidsmarkedsregion over en viss størrelse. For hver prognoseregion brytes så tallene ned på

kommunenivå. Delmodellene tar hensyn til demografiske kjennetegn som fødsler, dødsfall, innenlandske flyttinger og vandringer til og fra utlandet. Nedbrytingsdelen legger i tillegg vekt på forskjeller i utviklingen for kommunene innenfor samme prognoseregion.

I tillegg til de ordinære framskrivingene brukes modellen til å lage anslag for kommunene i samarbeid med fylkenes planleggingsmyndigheter. Rapporten dokumenterer også hvordan dette arbeidet utføres.

KJETIL SØRLIE: MATAUK. EN MODELL FOR TILGANG PÅ ARBEIDSKRAFT, REVIDERT MODELL OG FRAMSKRIVING AV ARBEIDSSTYRKEN 1983-2000. RAPPORTER 85/8. SIDETALL 81, 1985. ISBN 82-537-2163-3. PRIS KR. 25,00.

Rapporten presenterer modellen MATAUK som er en model for framskriving av arbeidskraft målt i tall på personer og målt i timeverk. Den beskriver hvordan modellen inngår i system med andre befolkningsframskrivningsmodeller og det diskuteres ulike tolkningsmuligheter av resultatene.

Modellens hovedegenskap er at den viser befolkningsutviklingens betydning for arbeidstilbudet. Med sin fine oppdeling i befolkningsgrupper etter alder, kjønn, utdanning og ekteskapeleg status illustrerer modellen hvor mye framtidige endringer i sammensetningen etter disse kjennetegn vil endre arbeidskrafttilgangen.

Det er store forskjeller i relativ yrkesdeling mellom de ulike befolkningsgruppene. Modellen har ingen atferdsrelasjoner som forklarer hvorfor det er slike forskjeller og dermed heller ikke i hvilken retning de eventuelt vil endres over tid. Det er imidlertid bygget inn i modellen en trend-

forlendningsprosedyre som mekanisk endrer den relative yrkesdeltaking for befolkningsgruppene etter mønster fra en observasjonsperiode. Datagrunnlaget for dette er Arbeidskraftundersøkelsen (AKU). Noen resultater fra modellen ble presentert i Økonomiske analyser nr. 3, 1985.

I rapporten presenteres det en del detaljerte resultater basert på AKU for perioden 1976-1982. Det gis en del kommentarer til de endringene modellen gir for arbeidsmarkedet for årene fram mot år 2000. Kommentarene er i stor grad knyttet til utviklingen for ulike befolkningsgrupper.

ANDERS HARILDSTAD: DET NORSKE NASJONALREGNSKAPET. DOKUMENTASJONSNOTAT NR. 19. ARBEIDSKRAFTREGNSKAPET - BEREKNING AV ARBEIDSKRAFTSFORBRUKET I VAREHANDEL. RAPPORTER 85/12, SIDETALL 45, 1985. ISBN 82-537-2186-2. PRIS KR. 25,00.

Rapporten gjør rede for datagrunnlag og beregningsmetoder for timeverksforbruket i varehandelsnæringene. Beregningene omfatter perioden 1962-82. Dokumentasjonen av beregningsopplegget for varehandel er et ledd i prosjektet Arbeidskraftregnskap, som det for tiden arbeides med i Statistisk

Sentralbyrå.

Beregningsresultatene for varehandel for perioden 1962-82 kan kort sammenfattes slik: Timeverksforbruket viser svak vekst i perioden 1962-75, sterk vekst 1975-77 og nullvekst etter 1977. Antall sysselsatte viser et noe annet forløp med spesielt sterk vekst fra 1975-77 og fortsatt vekst fra 1977 pga. overgang til deltid.

VIDAR KNUDSEN: EN KVARTALSMODELL FOR BOLIG-INVESTERINGER ESTIMERT PÅ NORSKE DATA FOR PERIODEN 1966-1978. RAPPORTER 85/13, SIDETALL 46, 1985. ISBN 82-537-2206-0. PRIS KR. 20,00.

I denne rapporten presenteres en analyse av konsumentenes etterspørsel etter investeringer i boligkapital. Analysen er et ledd i arbeidet med Statistisk Sentralbyrås makroøkonomiske kvartalsmodell KVARTS. Analysen legger vekt på å behandle bolig som et varig forbruksgode, og det presenteres en modell for igangsetting av boligproduksjon og pris på boliginvesteringer, Videre kommenteres tallfestingen av modellen og noen analyser av virkningene på igangsetting av boligproduksjon av endringer i bl.a. inntekt og tilgang på husbanklån.

TABELL- OG DIAGRAMVEDLEGG

Innhold	Side
B. KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE	
Tabell B1: Olje- og gassproduksjon	1*
Tabell B2: Produksjonsindeks etter næring og anvendelse	1*
Tabell B3: Industriproduksjon - produksjonsindeksen	1*
Tabell B4: Ordretilgang - industri	2*
Tabell B5: Ordrereserver - industri	2*
Tabell B6: Lagerbeholdning	3*
Tabell B7: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen	3*
Tabell B8: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer	3*
Tabell B9: Industriinvesteringer i verdi - investeringsundersøkelsen	4*
Tabell B10: Boligbygging	4*
Tabell B11: Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks	4*
Tabell B12: Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år	4*
Tabell B13: Timefortjeneste	5*
Tabell B14: Konsumprisindeksen	5*
Tabell B15: Engrospriser	5*
Tabell B16: Utenrikshandelen - verditall	6*
Tabell B17: Utenrikshandelen - indekser	6*
Diagrammer	
Produksjonsindeksen	7*
Ordreindeksen - industri	8*
Lager	9*
Olje- og gassproduksjon	9*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger	9*
Ordreindeksen - anleggsvirksomhet	10*
Arbeidsledighet og sysselsetting	10*
Antatte og utførte investeringer i industrien	10*
Detaljomsetning m.v.	11*
Lønninger	11*
Konsum- og engrospriser	11*
Utenrikshandel	12*
C. NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET	
Tabell C1: Bruttonasjonalprodukt	13*
Tabell C2: Privat konsum	13*
Tabell C3: Offentlig konsum	13*
Tabell C4: Bruttoinvesteringer	14*
Tabell C5: Eksport av varer og tjenester	14*
Tabell C6: Import av varer og tjenester	14*
D. KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET	
Tabell D1: Sverige	15*
Tabell D2: Storbritannia	15*
Tabell D3: Forbundsrepublikken Tyskland	15*
Tabell D4: Frankrike	15*
Tabell D5: USA	16*
Tabell D6: Japan	16*

1*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B1: OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedproduksjon.

	1980	1981	1982	1983	1984	-----1985-----					
						Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul
Råolje	2.0	2.0	2.0	2.6	2.9	2.7	3.1	3.0	3.1	2.6	3.4
Naturgass	2.2	2.2	2.1	2.1	2.3	2.5	2.7	2.5	2.3	1.8	1.8

TABELL B2: PRODUKSJONSINDEKS ETTER NÆRING OG ANVENDELSE

Sesongjusterte indekser. 1980=100.

Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1980	1981	1982	1983	1984	-----1985-----					
						Feb	Mars	Apr	Mai	Juni	Juli
Produksjon etter næring:											
Bergv.dr., industri og kraftf. 1)	100	101	100	102	104	108	107	107	104	103	105
Bergverksdrift 1)	100	101	99	102	104	107	102	103	96	105	100
Industri	100	99	97	96	99	101	101	101	102	102	103
Kraftforsyning	100	110	112	128	128	144	133	129	111	110	114
Produksjon etter anvendelse:											
Ekseport 1)	100	101	104	106	113	113	112	112	112	117	117
Konsum	100	100	99	102	103	106	105	106	102	104	103
Investering 2)	100	199	116	108	108	110	118	110	112	112	112
Vareinnsats i bygg og anlegg	100	105	102	101	99	101	102	102	100	100	103
Vareinnsats ellers	100	89	95	98	100	103	103	103	100	102	100

1)Utenom utvinning av olje og naturgass.

2)Se merknad etter tabell 17.

TABELL B3: INDUSTRIPRODUKSJON - PRODUKSJONSINDEKSEN

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1982	1983	1984	-----1985-----					
				Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni
Industri ialt	-0.5	-0.7	2.4	1.3	2.1	2.9	2.2	3.7	4.6
Næringemidler, drikkev. og tobakk	2.8	-1.2	-0.6	0.7	2.0	0.7	2.0	2.6	4.3
Tekstilvarer, bekledn.v., lær mv.	-12.2	-12.8	-1.6	-1.0	-0.4	0.6	-0.1	3.8	7.0
Trevarer	-4.5	-0.8	-1.2	0.6	3.6	4.7	1.3	1.5	0.7
Treforedling	-3.7	4.1	10.1	7.2	4.2	3.8	2.6	5.2	8.9
Grafisk produksjon og forlagsv.	-2.4	0.5	0.4	-0.2	1.5	2.9	1.6	2.1	2.2
Kjemiske prod., mineraloljep. mv.	9.1	2.6	5.8	-1.1	-0.7	2.3	2.2	4.1	5.6
Mineralske produkter	-2.3	-4.4	-5.5	3.3	3.7	4.4	3.6	6.1	10.3
Jern, stål og ferrolegeringer	-12.6	7.9	11.3	5.2	2.3	0.2	-0.4	4.2	4.8
Ikke-jernholdige metaller	6.1	10.9	10.6	-2.1	-2.6	-3.6	-4.6	-3.0	-3.0
Metallvarer	-1.9	-3.2	3.1	3.7	5.5	6.5	5.0	6.6	9.5
Maskiner	0.4	0.9	4.5	7.5	8.9	10.2	8.6	8.0	7.6
Elektriske apparater og materiell	3.0	1.6	3.3	3.6	6.3	8.6	10.2	10.6	9.3
Transportmidler	0.7	-12.6	-5.4	-7.9	-7.6	-6.9	-6.5	-3.9	-2.0
Tekn. og vitensk. instr. mv.	2.0	-3.0	0.6	-0.2	-1.6	0.3	0.4	6.4	8.4
Industriproduksjon ellers	2.8	-7.2	-1.4	7.2	8.3	14.3	6.4	10.9	7.5

1)Tallene i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

2*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B4: ORDRETILGANG - INDUSTRI

Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindekser, 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1981	1982	1983	1984	----1983----			-----1984-----			--1985--		
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordretilgang i alt	178	180	189	215	185	188	206	196	214	201	250	223	251
For eksport	185	178	195	237	173	192	242	215	240	219	276	193	275
Fra hjemmemarkedet	168	184	181	185	195	182	161	170	171	176	223	266	210
Produksjon av metaller:													
Ordretilgang i alt	154	133	198	223	192	207	230	232	213	225	225	250	238
For eksport	154	141	217	243	209	232	255	254	233	245	241	267	260
Fra hjemmemarkedet	155	102	133	158	142	134	142	145	152	164	168	183	172
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordretilgang i alt	146	145	147	168	143	152	156	161	159	158	195	192	209
For eksport	161	158	164	213	148	174	166	197	201	199	257	229	200
Fra hjemmemarkedet	140	140	141	150	142	150	147	143	146	147	165	174	216

1) Ikke sesongjustert

TABELL B5: ORDRESESERVER - INDUSTRI

Ordreserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser, 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1981	1982	1983	1984	----1983----			-----1984-----			--1985--		
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordreserver i alt	148	175	182	221	170	181	209	178	201	229	274	264	249
For eksport	163	183	189	259	168	184	254	216	224	269	328	265	231
Fra hjemmemarkedet	129	164	172	172	173	178	152	131	172	180	205	263	273
Produksjon av metaller:													
Ordreserver i alt	123	104	127	141	116	134	143	160	141	141	120	151	140
For eksport	123	115	152	167	138	162	174	193	165	168	141	176	161
Fra hjemmemarkedet	123	78	63	71	61	62	64	74	77	69	65	85	86
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordreserver i alt	163	163	169	175	170	169	163	171	171	173	186	199	224
For eksport	194	190	187	202	187	192	174	200	193	192	224	240	256
Fra hjemmemarkedet	150	151	161	164	163	158	159	159	162	165	169	181	210

3*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL 86: LAGERBEHOLDNING

Lagerbeholdning i industri og engroshandel. Verdiindekser. 1982=100.

	1981	1982	1983	1984	1983				1984				1985
					1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	
Industri og engroshandel:													
Lager i alt:	97	100	90	87	97	88	90	86	85	84	92	87	88
Norskproduserte varer:													
For innenlandsk bruk	96	100	101	96	106	96	103	97	96	90	102	96	97
For eksport	92	100	74	72	82	73	75	66	66	70	78	75	75
Importerte varer:													
Lager i alt	103	100	90	87	97	90	83	88	87	90	89	83	86
Industri:													
Lager i alt	98	100	87	84	96	87	84	82	82	84	86	83	83
Lager av egne produkter	95	100	86	83	95	85	85	80	81	81	85	83	84
Lager av råstoffer	104	100	89	87	98	91	80	86	84	92	90	82	81
Lager etter vare:													
Jern og stål	108	100	86	79	86	84	89	84	83	77	80	76	92
Andre uedle metaller	92	100	57	59	65	57	53	52	47	51	65	71	68
Tre- og treforedl.prod.	97	100	93	86	101	97	91	83	94	90	85	75	85

TABELL 87: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN

Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt og tallet på sysselsatte. 1000 personer.

	1981	1982	1983	1984	1983			1984			1985		
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:													
Kvinner	23	25	33	28	37	32	26	25	27	35	24	26	23
Menn	17	27	35	33	34	42	25	35	36	35	27	31	21
Totalt	40	52	67	61	72	74	51	60	63	70	51	58	44
Tallet på sysselsatte:	1932	1946	1957	1970	1975	1958	1975	1975	1978	1947	1979	1991	2009

TABELL 88: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKONTORENES REGISTRERINGER

Tallet på registrerte arbeidsløse og ledige plasser. Arbeidsløshetsprosenten.

	1982	1983	1984	1985						
				Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	
Sesongjusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	41.4	63.6	66.6	62.2	58.9	54.6	52.4	52.9	54.6
Ujusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	41.4	63.5	66.6	67.8	61.4	55.8	46.5	46.1	50.2
Herav: Permitterte	1000 pers.	6.6	10.8	8.3	10.1	8.8	7.4	5.4	3.8	3.0
Ledige plasser 1)	1000 pers.	5.0	3.3	4.3	6.3	6.2	7.5	5.1	5.5	5.2
Arbeidsløshetsprosent		2.5	3.8	3.9	4.0	3.6	3.3	2.7	2.7	2.9
Arb.løse/led.plasser 1)		9.4	22.0	16.1	10.8	10.0	7.5	9.1	8.4	9.7

1) Tallene for ledige plasser fra og med januar 1983 er ikke uten videre sammenliknbare med tall for tidligere år på grunn av endringer i beregningsmetoden.

4*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B9: INDUSTRIINVESTERINGER I VERDI - INVESTERINGSUNDERSØKELSEN

Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1982	1983	1984	1983		1984		1985			
				3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Utførte	1872	1556	1855	1526	1592	1629	1599	1864	2329	1883	NA
Antatte	1936	1739	2000	1730	1767	1890	1921	2033	2158	2415	2397

TABELL B10: BOLIGBYGGING

Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene
viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1982	1983	1984	1985						
				Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	
Boliger satt igang		3.1	2.6	2.2	2.1	2.4	1.8	2.0	2.7	2.2
Boliger under arbeid		34.1	33.9	29.8	27.4	28.8	26.4	27.6	29.5	25.5
Boliger fullført		3.2	2.7	2.6	2.8	2.4	2.0	2.0	2.0	2.3

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

TABELL B11: DETALJOMSETNINGSVOLUM

Sesongjustert indeks. 1979=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av
månedstallene for det samme året.

	1980	1981	1982	1983	1984	1985					
						Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Omsetning ialt	101	102	102	101	102	106	107	110	116	109	113

TABELL B12: DETALJOMSETNINGSVOLUM MV.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et
tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1982	1983	1984	1985					
				Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni
Omsetning ialt	-0.2	-0.9	1.1	4.4	7.1	7.3	9.9	8.7	11.6
Detaljomsättning etter næring:									
Nærings- og nytelsesmidler	-3.9	-2.0	-0.5	-0.5	1.0	0.0	1.8	-0.9	0.3
Bekledning og tekstilvarer	-1.7	-1.8	1.7	-1.1	-1.5	-0.1	6.4	5.6	5.0
Møbler og innbo	1.5	1.5	2.6	1.2	1.7	2.3	4.0	4.5	7.2
Jern, farge, glass, stent. og sport	1.5	-3.6	1.0	0.6	-0.1	-1.8	-0.2	0.0	2.1
Ur, opt., musikk, gull og sølv	5.1	-0.2	-0.4	-3.1	-4.7	-3.6	-0.5	0.7	2.2
Motorkjøretøyer og bensin	4.6	-0.9	2.3	17.2	23.8	24.9	27.5	26.5	33.6
Reg. nye personbiler	10.6	-4.9	-1.7	29.0	33.4	39.1	43.4	45.3	49.6

1) Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode
året før for summen av omsetningsverdien for den aktuelle måneden,
måneden før og måneden etter.

5*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B13: TIMEFORTJENESTE

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1982	1983	1984	1983			1984			1985	
				2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv		4.kv
Industri, kvinner	41.5	45.3	49.1	45.0	45.5	46.9	47.2	48.3	50.1	51.0	51.3
Industri, menn	49.8	54.0	58.6	53.6	54.6	55.6	55.9	57.7	59.8	60.9	61.3
Bygge- og anl., menn	58.7	61.9	65.9	61.9	62.0	63.4	62.9	64.9	67.4	68.3	68.6

TABELL B14: KONSUMPRISINDEKSEN.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1982	1983	1984	1985						
				Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	
Ialt	11.3	8.4	6.3	5.5	5.5	5.5	5.7	5.9	5.8	
Varer og tjenester etter konsumgruppe:										
Matvarer ialt	13.9	8.1	6.9	6.1	6.3	6.3	6.9	7.0	6.2	
Drikkevarer og tobakk	17.3	10.1	5.4	4.5	3.7	3.7	4.3	4.3	4.1	
Klær og skotøy	7.5	5.3	5.7	5.9	7.6	7.3	7.6	7.9	8.4	
Bolig, lys og brensel	12.0	9.9	7.7	7.0	6.4	6.2	6.2	5.8	5.8	
Møbler og husholdningsartikler	9.7	7.9	4.7	4.7	4.6	4.4	4.7	4.6	4.4	
Helsepleie	13.2	6.6	5.0	5.1	5.6	3.8	5.7	5.7	5.7	
Reiser og transport	9.7	9.9	6.3	4.0	4.2	4.0	3.9	3.7	4.1	
Fritidssysler og utdanning	10.0	6.6	6.3	6.4	5.8	6.4	6.4	6.7	6.7	
Andre varer og tjenester	12.4	8.9	4.6	4.0	3.8	3.9	4.0	8.0	7.4	
Varer og tjenester etter leveringssektor:										
Jordbruksvarer	12.7	7.3	5.7	5.4	4.6	4.2	4.9	5.4	5.6	
Andre norskproduserte konsumvarer	10.9	8.6	7.0	5.8	6.4	6.1	6.0	5.8	5.8	
Importerte konsumvarer	8.0	6.9	5.7	5.2	5.8	6.3	6.7	6.5	6.5	
Husleie	12.6	9.2	7.4	6.8	5.0	5.0	5.0	4.2	4.2	
Andre tjenester	15.0	10.5	5.6	4.9	4.5	4.3	4.6	6.2	5.9	

TABELL B15: ENGROSPRISER.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1982	1983	1984	1985					
				Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Ialt	6.4	5.8	6.3	5.6	5.9	6.3	6.3	5.7	5.2
Matvarer og levende dyr	7.6	5.6	7.3	8.1	8.8	8.4	9.1	8.6	8.0
Drikkevarer og tobakk	14.6	9.5	6.3	5.7	4.7	4.8	5.1	5.3	5.4
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	3.1	2.6	10.1	5.0	5.0	4.2	4.7	3.4	3.0
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	8.4	8.6	7.7	5.7	7.4	8.9	7.8	6.5	4.2
Dyre- og plantefett, voks	1.3	13.1	24.0	10.4	12.7	8.6	6.5	-0.3	-4.1
Kjemikalier	3.2	5.0	5.7	3.7	2.5	3.4	3.6	2.2	2.4
Bearbeidde varer etter materiale	7.1	4.7	5.3	4.9	4.5	4.7	4.9	4.6	4.4
Maskiner og transportmidler	4.1	5.2	3.7	4.4	4.7	4.9	5.0	4.8	4.7
Forskjellige ferdigvarer	6.1	5.6	4.9	4.5	4.1	5.0	5.4	5.5	5.7

6*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B16: UTENRIKSHANDELEN - VERDITALL

Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken.1). Milliarder kroner. Sesongjustert. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1980	1981	1982	1983	1984	1985					
						Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul
Eksport	3.8	4.3	4.4	5.0	5.8	6.0	6.3	6.2	6.7	6.3	6.4
Import	6.8	7.1	7.6	7.6	9.0	10.4	10.5	10.7	10.1	10.6	10.5

1)Eksport er regnet uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
Import er regnet uten skip og oljeplattformer.

TABELL B17: UTENRIKSHANDELEN - INDEKSER

Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken.1). 1980=100. Årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

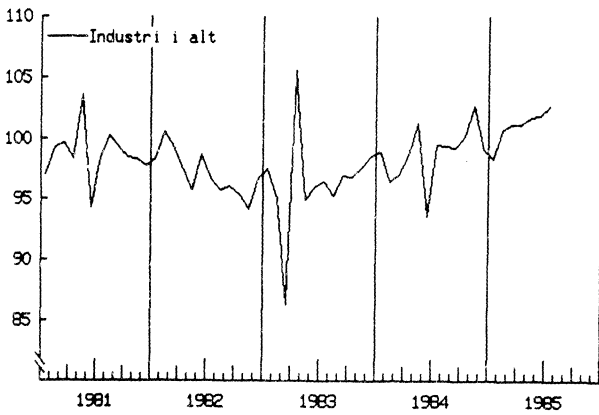
	1982	1983	1984	1983			1984				1985	
				2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Sesongjusterte tall:												
Eksportvolum	102	112	117	110	113	114	114	114	121	121	121	122
Importvolum	99	96	110	95	96	99	104	112	110	114	123	119
Ujusterte tall:												
Eksportpriser	110	114	128	111	115	119	125	127	127	131	133	135
Importpriser	112	116	119	115	116	115	117	118	120	123	124	128

1)Eksport er regnet uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
Import er regnet uten skip og oljeplattformer.

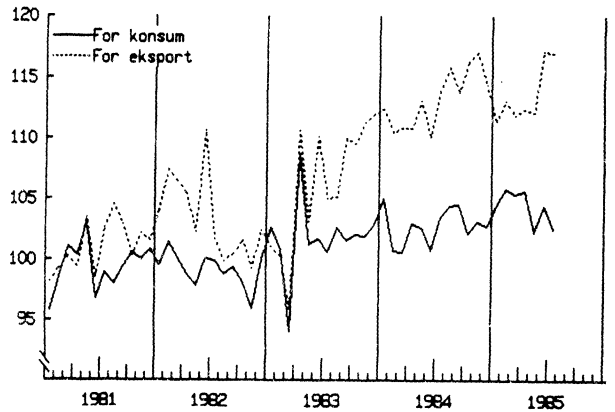
MERKNAD TIL TABELL 2.

2) For tilbakegående år er produksjonsindeksen etter anvendelse avstemt mot de endelige, årlige nasjonalregnskapene, der verdien av skip og oljeplattformer først regnes som investert når skipet er ferdigbygd eller plattformen er slept ut på feltet. I byggeperioden regnes produksjonen som levert til lager av varer under arbeid og ikke investeringer, noe som vil gi store variasjoner i indeksen mellom de berørte årene.

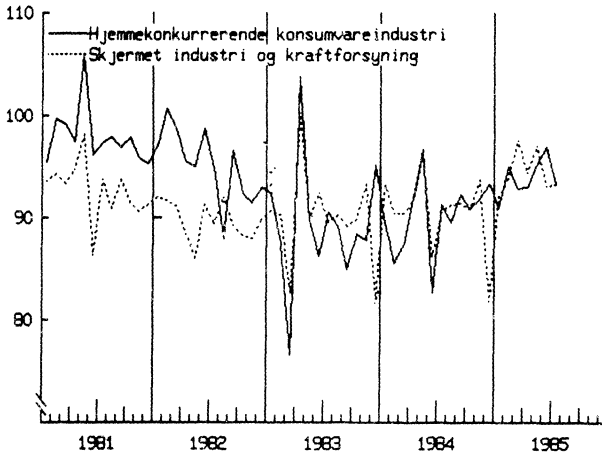
PRODUKSJONSINDEKS.
 Sesongjustert. 1980=100

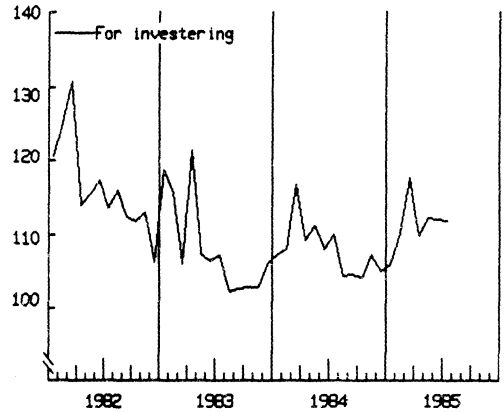
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE.
 Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
 oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

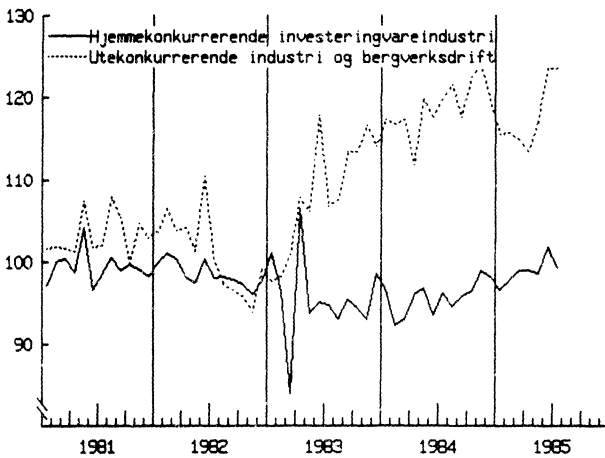
PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE.
 Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
 oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE.
 Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
 oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

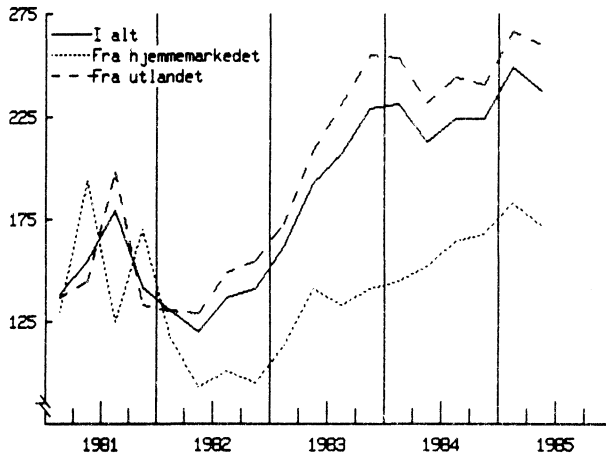

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE.
 Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
 oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

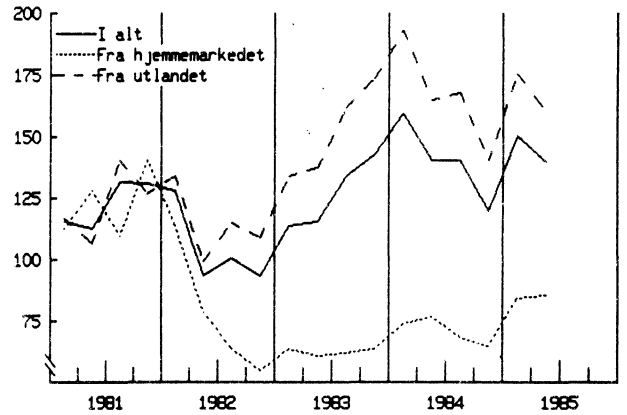

Det høye nivået på denne serien er sterkt påvirket av beregningsmåten og skyldes store investeringer av industriproduserte varer i 1981 p.g.a. uttaging av oljeplattformer (Statfjord B). Av samme grunn vil eventuelle endringer i produksjonen av oljeplattformer bli tillagt for stor vekt og dermed gi for sterke utslag i indeks for investeringsvareproduksjon i alt.

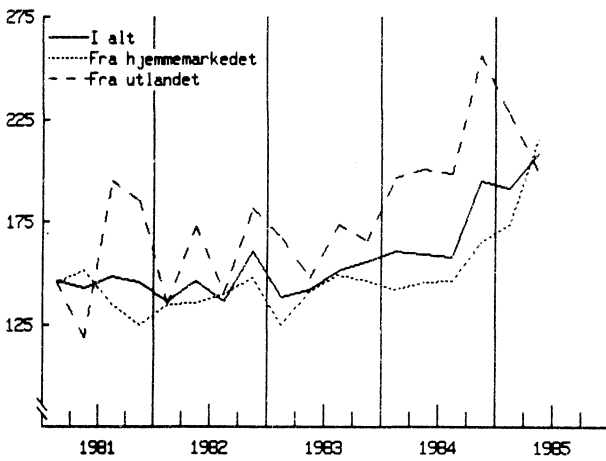
ORDRETILGANG
Metaller.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

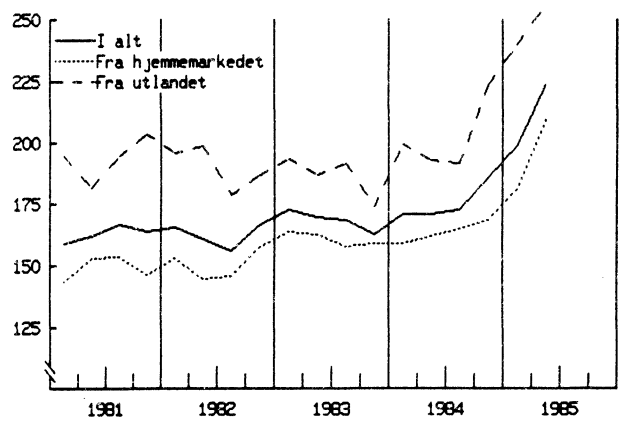
ORDRESERVER
Metaller.
Ujustert verdiindeks. 1976=100

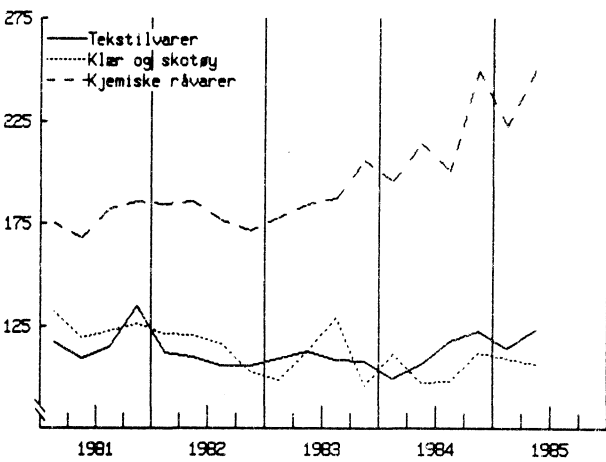
ORDRETILGANG.
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

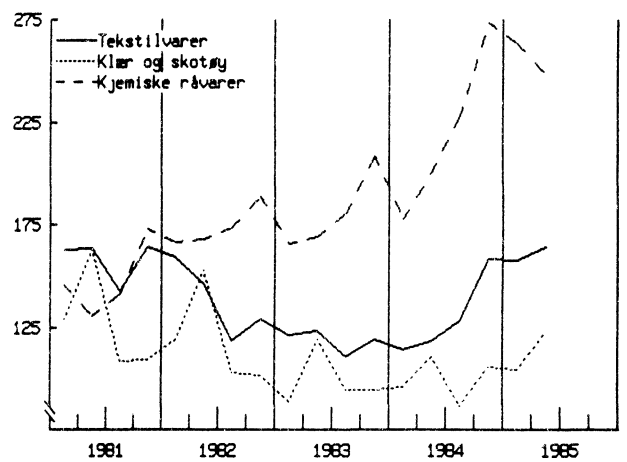
ORDRESERVER
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Ujustert verdiindeks. 1976=100

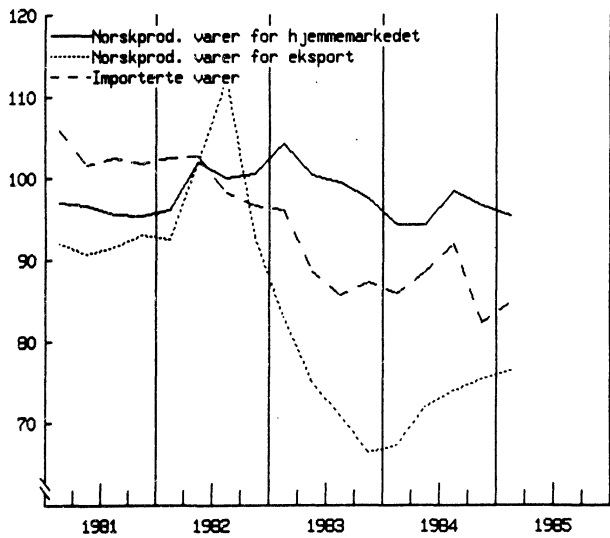
ORDRETILGANG.
Tekstilvarer klær og skotøy og kjemiske råvarer.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

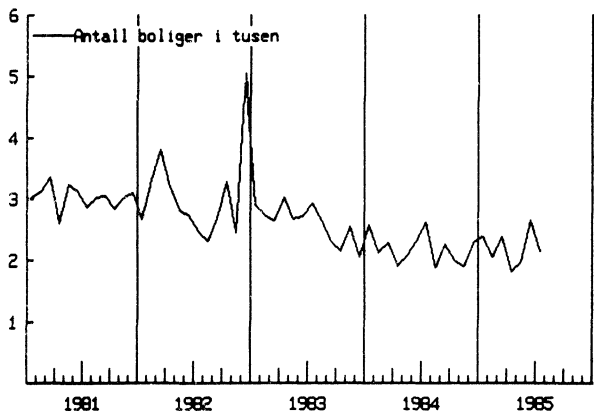
ORDRESERVER
Tekstilvarer klær og skotøy og kjemiske råvarer
Ujustert verdiindeks. 1976=100

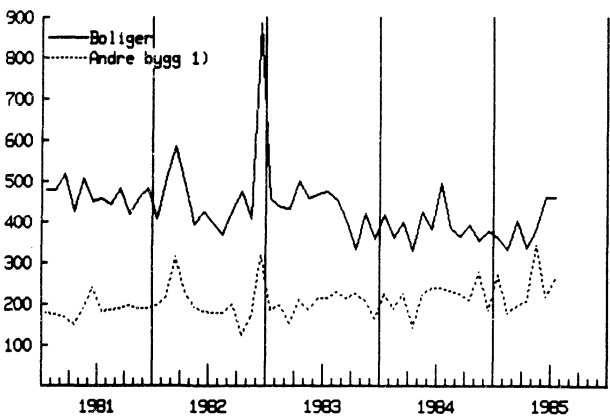
LAGER.
Industri og engroshandel.
Sesongjustert volumindeks. 1982=100

BYGG.
Boliger satt i gang. Sesongjustert.

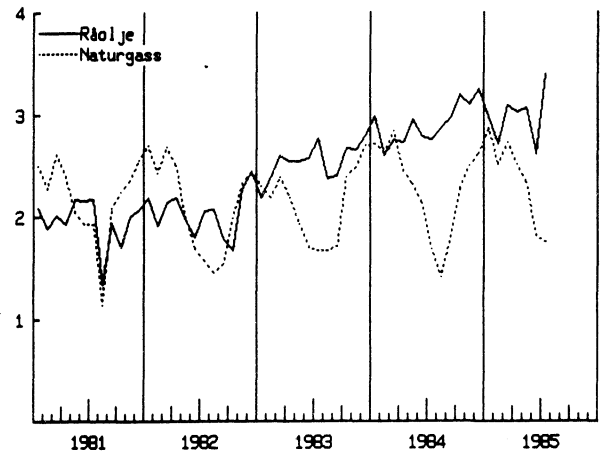

BYGG SATT I GANG
Bruksareal i 1000 kvm. Sesongjustert.

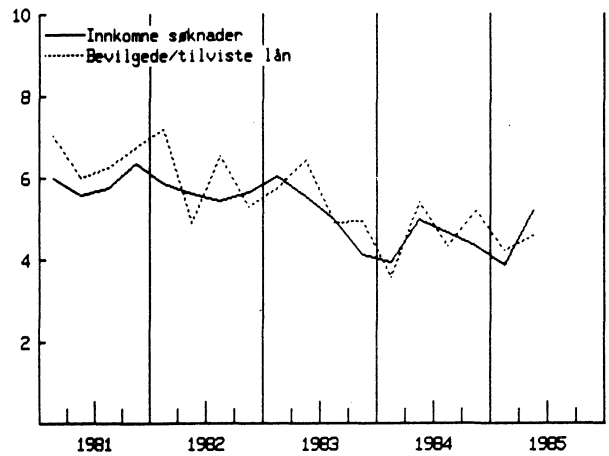

1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

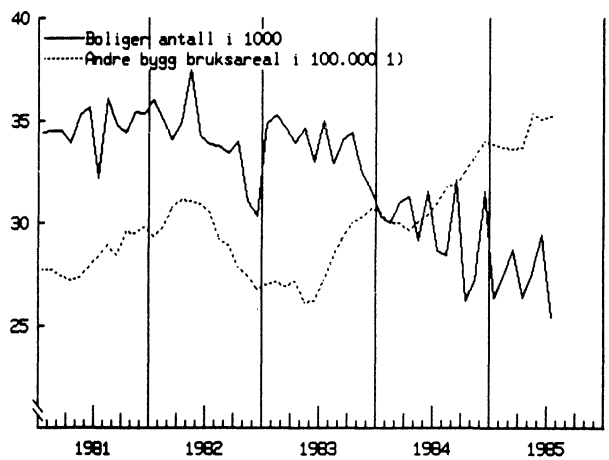
OLJE- OG GASSPRODUKSJON
Råolje (mill.tonn) og naturgass (milliarder S m3 (kubikkmeter)).
Ujusterte tall

BOLIGLÅN NYE BOLIGER
Antall Husbanklån og PSV-tilvisninger i 1000.
Sesongjustert.

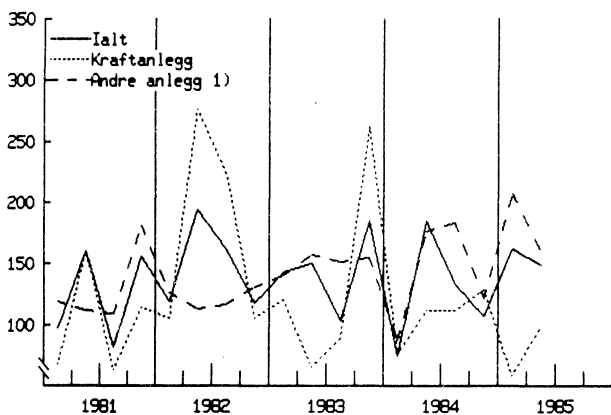

BYGG UNDER ARBEID
Sesongjustert

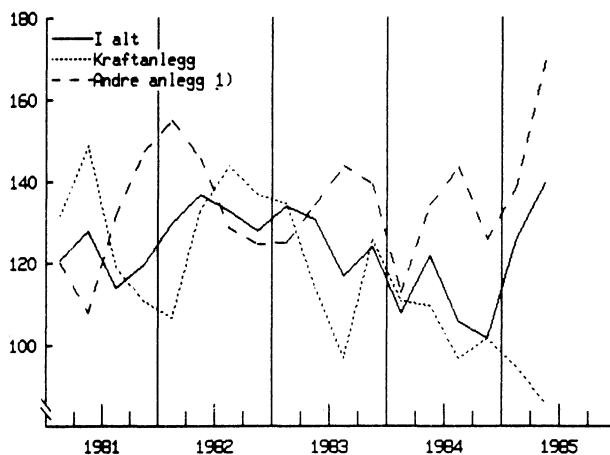

1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

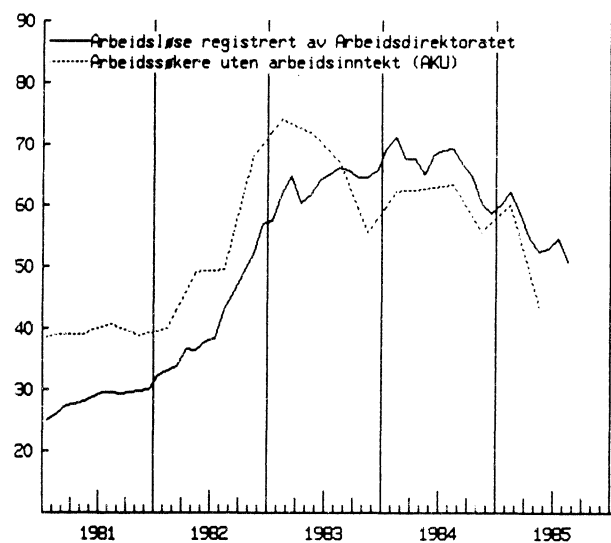
ANLEGGSVIRKSOMHET
 Ordretiligang. Verdiindeks 1976=100.

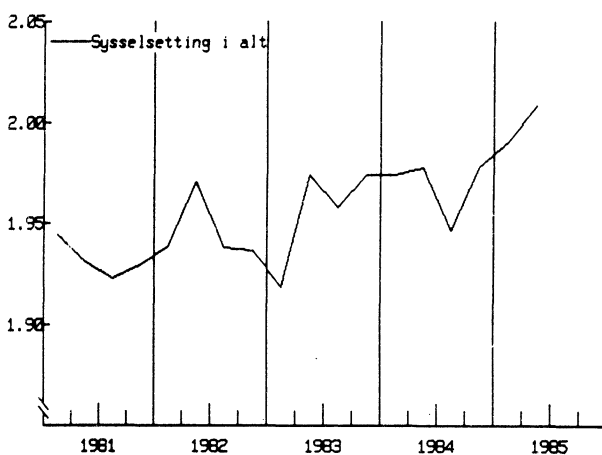
ANLEGGSVIRKSOMHET
 Ordreservere. Verdiindeks 1976=100.

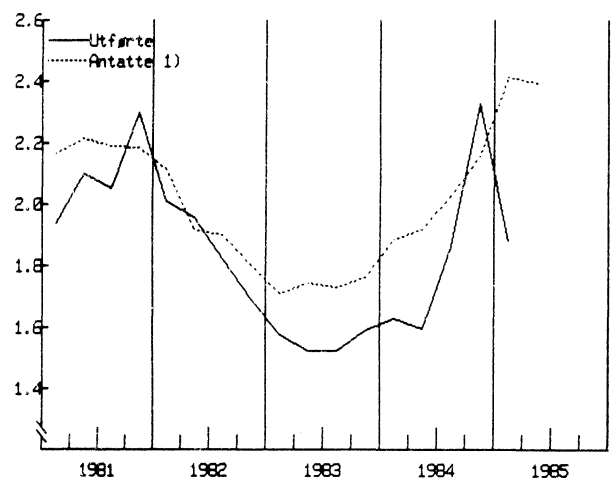
ARBEIDSLLEDIGE.
 Registrerte arbeidsløse ved arbeidskontorene og arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Sesongjusterte tall i tusen.

TOTAL SYSSELSETTING IFØLGE ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN.
 1000 000 personer.

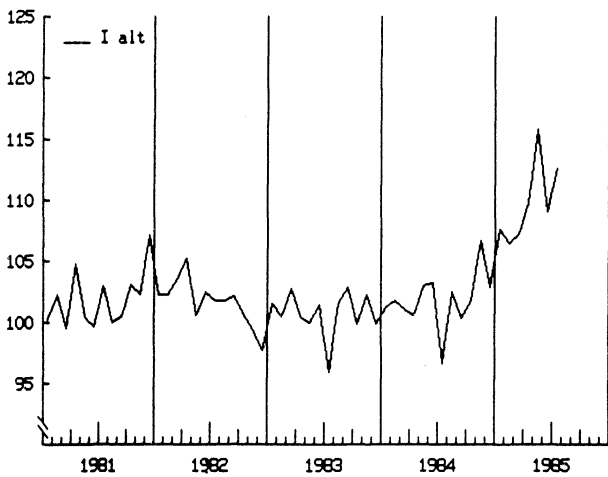

ANTATTE OG UTFØRTE INVESTERINGER I INDUSTRIEN.
 Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal.

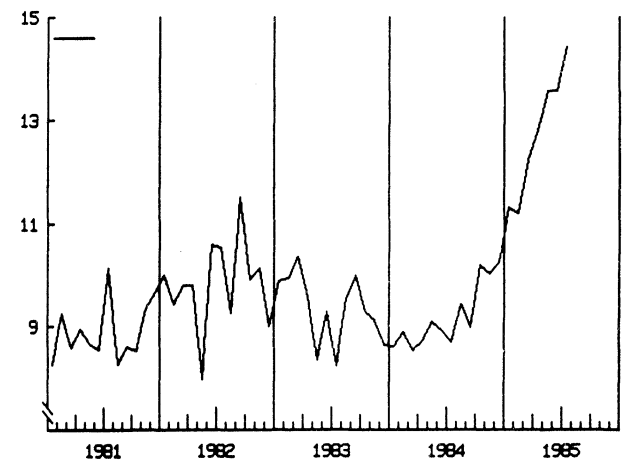

1) Anslag gitt i samme kvartal.

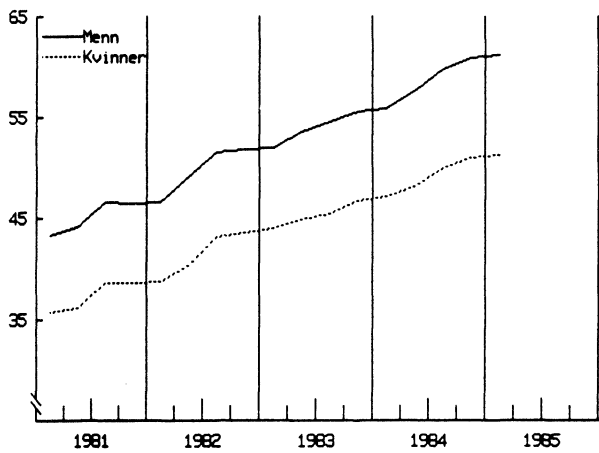
DETALJOMSETNING.
 Sesongjustert volumindeks. 1979=100

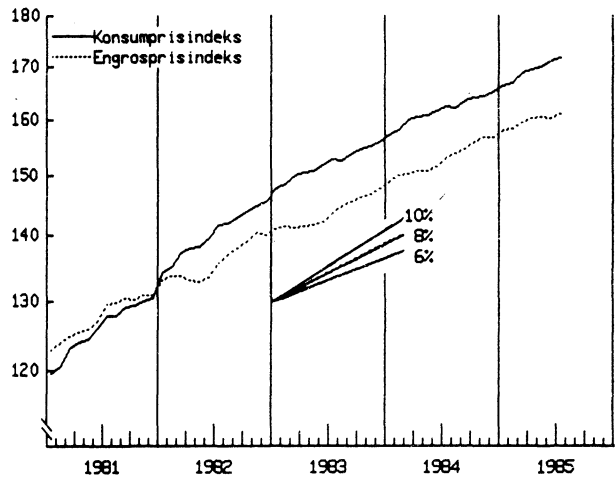
REGISTRERTE NYE PERSONBILER.
 1000 stk. Sesongjustert.

LØNNINGER.
 Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri.

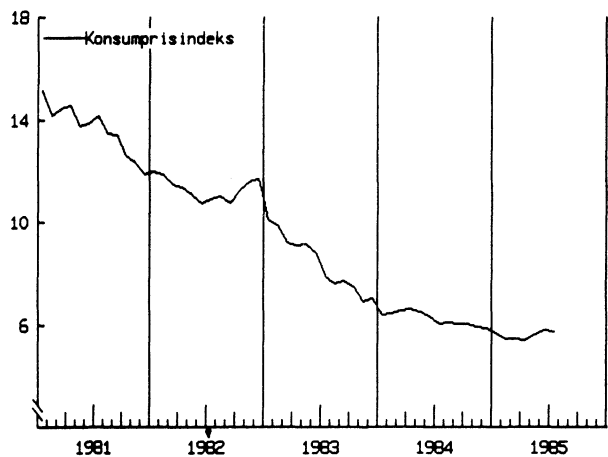

INNENLANDSKE PRISER.
 Indekser. 1979=100. Halv-logaritmisk skala 1).

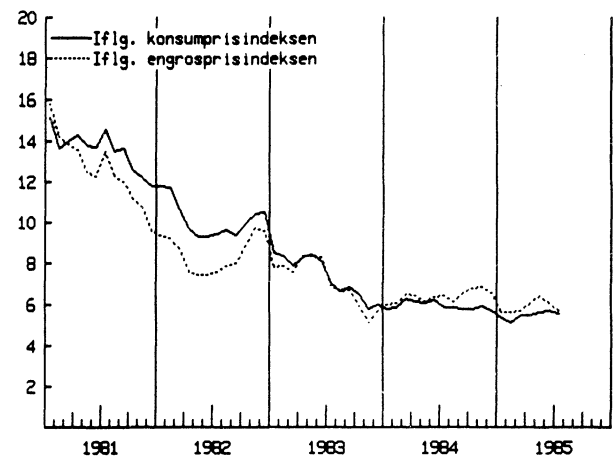

1) Hellingen på kurven viser den prosentvise endringen i prisene.

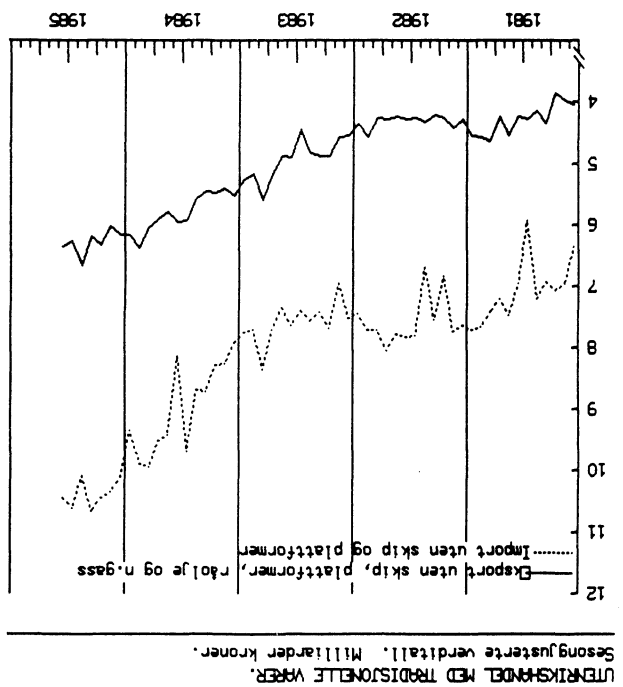
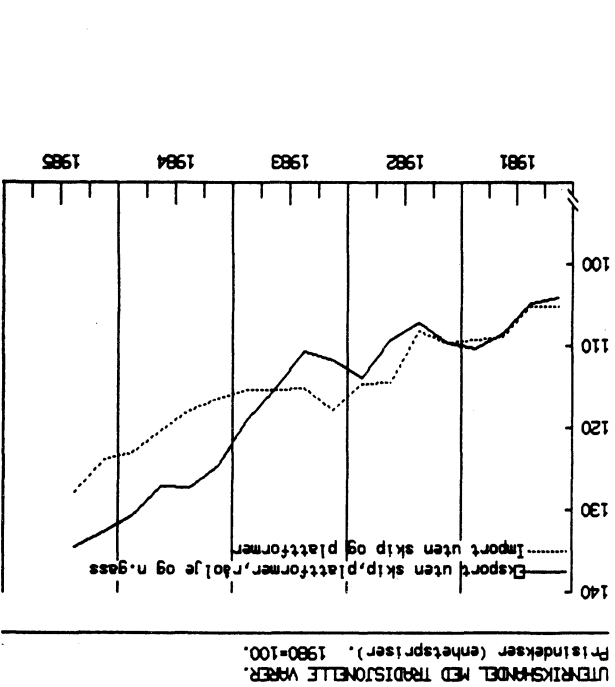
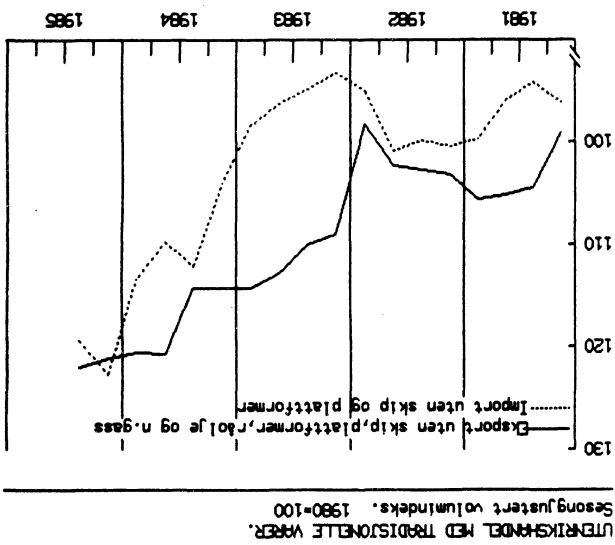
STIGNING I KONSUMPRISENE.
 Prosent endring fra ett år tidligere.

PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1).
 Prosent endring fra ett år tidligere.

1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer levert til konsum.

13*
NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET

TABELL C1: BRUTTONASJONALPRODUKT

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1980	1981	1982	1983	1984	1985 anslag	1986 prognose
Danmark	-0,4	-0,9	3,0	2,0	4,1	2 3/4	2 3/4
Frankrike	1,1	0,2	2,0	0,7	1,7	1 1/4	2
Italia	3,9	0,1	-0,5	-0,4	2,6	2 1/4	1 3/4
Japan	4,9	4,0	3,3	3,4	5,8	5 1/4	4 1/2
USA	-0,4	2,5	-2,1	3,7	6,8	3 1/4	2 3/4
Storbritannia	-2,2	-1,5	2,3	3,1	2,4	3 1/4	2 1/2
Sverige	1,7	-0,3	0,8	2,5	3,0	2 1/2	1 3/4
Forbundsrepublikken Tyskland	1,8	-0,2	-1,1	1,3	2,6	2 1/2	2 3/4

Kilde: OECD.

TABELL C2: PRIVAT KONSUM

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1980	1981	1982	1983	1984	1985 anslag	1986 prognose
Danmark	-3,7	-2,3	1,5	1,7	2,7	1 1/4	1 3/4
Frankrike	1,5	2,0	3,5	1,1	0,5	1/2	1 1/2
Italia	4,8	0,8	0,2	-0,5	2,0	2	1 1/2
Japan	1,3	0,8	4,3	3,4	2,7	3 1/4	4
USA	0,6	2,0	1,3	4,8	5,3	3 1/2	3
Storbritannia	-0,4	-0,1	0,8	3,9	1,5	3	3 1/4
Sverige	-0,8	-0,5	1,4	-1,7	0,9	1 1/2	1
Forbundsrepublikken Tyskland	1,4	-0,6	-1,4	1,1	0,6	1 1/4	2

Kilde: OECD.

TABELL C3: OFFENTLIG KONSUM

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1980	1981	1982	1983	1984	1985 anslag	1986 prognose
Danmark	4,3	2,6	2,8	0	0,2	0	-1/2
Frankrike	1,8	2,2	2,5	1,8	0,9	1/2	1
Italia	2,1	3,0	2,6	2,4	2,7	1	1/2
Japan	2,9	5,2	1,8	2,9	2,2	2	2 1/4
USA	2,6	0,9	2,0	-0,3	3,5	5	3
Storbritannia	1,5	0	0,7	2,5	1,0	1 1/2	1/2
Sverige	2,2	2,0	0,8	0,9	1,8	1	3/4
Forbundsrepublikken Tyskland	2,6	1,5	-1,0	0,2	2,0	1 1/4	1 1/4

Kilde: OECD.

15*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL 01: S V E R I G E

		1982	1983	1984	1984/1985					
					Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juli

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1980=100	97.7	102.6	110.9	115.7	113.3	117.8
Arbeidsløshet	1000 personer	137	151	136	125
Ujusterte tall:										
Ordretilgang 1)	1980=100	124.4	144.7	164.9	179.0	168.0
Konsumpriser	1980=100	121.7	132.5	143.2	149.6	150.9	152.1	152.7	154.5	153.9

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

TABELL 02: S T O R B R I T A N N I A

		1982	1983	1984	1985					
					Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1980=100	94.3	96.9	100.6	102.1	102.8	102.5	102.3	103.6	..
Ordretilgang 1)	1980=100	99.7	103.3	111.6	115.2	121.7	104.3	112.0
Detaljomsætningsvolum	1980=100	102.2	107.1	110.6	112.0	113.8	114.1	114.6	116.1	..
Arbeidsløshet	1000 personer	2794	2970	3046	3144	3148	3176	3177	3169	3175
Ujusterte tall:										
Konsumpriser	1980=100	121.5	127.1	133.4	137.5	138.8	141.8	142.4	142.7	142.5

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL 03: F O R B U N D S R E P U B L I K K E N T Y S K L A N D

		1982	1983	1984	1985					
					Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1980=100	95.2	96.1	99.5	101.9	103.2	103.0	104.2	106.0	..
Ordretilgang 1)	1980=100	90.4	91.6	96.2	102.0	99.0	103.0	104.0	104.0	..
Detaljomsætningsvolum	1980=100	94.7	95.8	96.2	94.0	94.0	96.0	96.0	96.0	..
Arbeidsløshet	1000 personer	1859	2266	2266	2304	2322	2315	2326	2325	2311
Konsumpriser	1980=100	111.9	115.6	118.4	120.3	120.8	120.9	121.1	121.0	121.0

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL 04: F R A N K R I K E

		1982	1983	1984	1985					
					Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli

Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1980=100	96.1	97.1	99.7	99.6	100.9	98.5	100.0	98.4	..
Arbeidsløshet	1000 personer	2007	2041	2309	2421	2416	2393	2412	2408	2414
Ujusterte tall:										
Konsumpriser	1980=100	126.6	138.6	149.2	154.7	155.8	156.9	157.7	158.3	158.9

16*
 KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL 05: U S A

		1982	1983	1984	1985					
					Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli

Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1980=100	94.3	100.4	110.9	112.7	112.9	113.0	113.2	113.6	113.7
Ordretilgang 1)	1980=100	94.5	110.7	126.7	129.1	125.4	125.8	129.7	134.4	130.6
Detaljomsetningsvolum 2)		44.6	47.8	51.8	53.3	53.0	54.5	54.4	53.7	54.0
Arbeidsløshet	1000 personer	10711	10690	8523	8399	8396	8426	8413	8413	8451
Konsumpriser	1980=100	117.1	120.9	126.1	128.7	129.3	129.8	130.1	130.4	130.6

1) Verdi av tilgang på nye ordrer på varige varer.

2) Mrd. dollar i 1972-priser

TABELL 06: J A P A N

		1982	1983	1984	1985					
					Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon 1)	1980=100	101.3	104.8	116.5	120.3	118.6	121.9	124.8	122.3	123.9
Ordretilgang 2)	Mrd. yen	734	741	874	931	929	938	871	861	..
Arbeidsløshet	1000 personer	1368	1562	1610	1530	1550	1450
Konsumpriser	1980=100	107.7	109.7	112.1	113.6	113.6	113.9	113.7	114.5	114.9

1) Industriproduksjon og gruvedrift.

2) Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

Månedens publikasjoner

Statistisk Sentralbyrå

Skippergata 15
Postboks 8131 Dep.
0033 Oslo 1
Tlf. (02) *41 38 20

Postboks 510
Stasjonssida
2201 Kongsvinger
Tlf. (066) *16 111

2. september 1985

UTSENDT I AUGUST 1985

ARBEIDSMARKEDSTATISTIKK 1984 (NOS 545). Gir et samlet oversyn over de viktigste delene av offentlig statistikk over arbeidsmarkedet. Sidetall 178 Pris kr 35,00 ISBN 82-537-2213-3 ISSN 0078-1878

FOLKEMENGDEN ETTER ALDER OG EKTESKAPELIG STATUS 31. DESEMBER 1984 (NOS 547). Gir tall for hele landet, fylker og kommuner. Noen tabeller gir opplysninger om utenlandske statsborgere. Sidetall 141 Pris kr 30,00 ISBN 82-537-2217-6 ISSN 0554-7170

HVEM GAR TIL LEGE? EN MODELL FOR BRUK AV LEGETJENESTER UTENFOR INSTITUSJON (ART 150). En analyse av bruk av legetjenester på grunnlag av Helseundersøkelsen 1975. En sammenlikner bruken av legetjenester i ulike befolkningsgrupper og analyserer hvordan helsetilstand, tilgang til lege mv. påvirker bruken av legetjenester. Sidetall 91 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2199-4 ISSN 0085-431

INDUSTRISTATISTIKK 1983 HEFTE II VARETALL (NOS 548). Inneholder detaljerte oppgaver over produksjon av varer og forbruk av brensel og viktige råstoffer. Varenomenklaturen inngår også. Sidetall 166 Pris kr 35,00 ISBN 82-537-2219-2 ISSN 0800-5818

LØNNINGER OG INNTEKTER 1982 (NOS 536). Inneholder en oversikt over hovedtall fra den offisielle statistikk når det gjelder lønninger og inntekter til personer og husholdninger. I publikasjonen er det blant annet lagt vekt på å få fram sammenhengen mellom de ulike typer av lønns- og inntektsdata. Sidetall 101 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2195-1

LØNNSSTATISTIKK FOR ANSATTE I HELSEVESEN OG SOSIAL OMSORG 1. OKTOBER 1984 (NOS 544). Sidetall 137 Pris kr 30,00 ISBN 82-537-2211-7

MODIS IV DETALJERTE VIRKNINGSTABELLER FOR 1983 (RAPP 85/3). Sidetall 268 Pris kr 45,00 ISBN 82-537-2153-6 ISSN 0332-8422

PLANREKNESKAP FOR SOGN OG FJORDANE 1984-1995 HOVUDRESULTAT (RAPP 85/15). Sidetall 49 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2210-9 ISSN 0332-8422

RUTEBILSTATISTIKK 1983 (NOS 549). Publikasjonen gir opplysninger om person- og godstrafikk og inntekter og utgifter for rutebilselskapene. Sidetall 93 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2220-6 ISSN 0550-0524

SKATTER OG OVERFØRINGER TIL PRIVATE HISTORISK OVERSIKT OVER SATSER MV. ARENE 1970-1985 (RAPP 85/17). Sidetall 75 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2218-4 ISSN 0332-8422

STATISTISK ARBOK 1985 (NOS 530). Gir opplysninger om befolkning, sosiale forhold, rettsforhold, næringsliv, økonomi og mange andre sider av det norske samfunn. En avdeling med internasjonale oversikter er også tatt med. Sidetall 527 Pris kr 40,00 ISBN 82-537-2189-7 ISSN 0377-8908

VALG AV FERIETYPE (RAPP 84/19). Sidetall 53 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2197-8 ISSN 0332-8422

PUBLIKASJONENE ER TIL SALGS I BOKHANDLENE

Økonomiske analyser

Utkommer med omlag 10 nummer pr. år.
Prisen for et årsabonnement er kr 80,-,
løssalgpris kr 10,-. Forespørsler om
abonnement eller løssalg kan rettes til
opplysningskontoret i Statistisk Sentralbyrå.

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1
Tlf. (02) 41 38 20